Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 83 (13572) | 1974 оной апрелиин 9, вторник | Сэн 2 мүнгэн

...ЭГЭШЬЕ ХУРЬГА ...АРЗАЛУУЛХАГҮЙ!

...ээ республикымнай ...ынуудта малай үбэл... ...е һайнаар дүүргэхын ... шанга тэмсэл хэгдэжэ ... Илангаяа энэ жэлэй ...дые нэгэшье гарза хо...тгүйгөөр түлжүүлхэ, хү...и харюусалгатай ха... оронхой. Бухыдөө аб... хурьгадые бүтэн бү... томо болгожо шадаа 1974 ондо хонин ажа... үтжөөхэ зорилгомнай ...татайгаар дүүргэгдэхэ ...инь элитэ.

...хоз, совхозуудта жэ... ...нгэрһэн гурбан һара ...ухыдөө 624,7 мянган ...ад абтаа гэхэ гү, али ...оной энэ үеынхиһөө ...тэды олон хурьгад ...үлэгдэнэ. Хонишодой ... бригаданууд түл ...е дүүргээд, зуун эхэ ... бүриһөө 100, 100-һаа ... хурьга абанхай. Му... ...нда оролсоһон хони... ...дундаһаа Зэдын ай... Борьёогой совхозой ...ша хонишон Д. Я. ...унов зуун эхэ хонин ...өө 135,3 хурьга абаад, ... хоролтогүй түл... ...э, Сэлэнгын сов... ...хонишон А. М. ...ов — 127 хурьга, ...н Карл Марксын ...жэтэ колхозой ...шон Б. Г. Банза... ...ева — 112, Зэ... ...ймагай «Комму... ...колхозой хони... ...Социалис Ажалай ... Г-С. Г. Цырем... ...а — 111,2 хурь... ...н эхэ хонин бү... ...абаа.

...этэй хамта, бүхы ... хонидой түл ... тиимэшье һай... ...үнгэргэгдэнэ гэ... ...аргагүй. Нёдондо... ...нэ үеынхитэй са... ...ал, хурьгад олон ...байбашье, үн... ...шэ жэлэйхидэ ор... ...нилээд олон хо... ...ь үхэһэн хурьга ... зариманиинь ... түрөө. Энээн ...һээ бүхыдөө гар... ...олтодо ороһон хурьга... ...оо нёдондонойхиһоо ...й үсөөрөөгүй. Илан... Баргажанай аймагта ...н, дутуу гараһан хурь... ...он байгаа. Хурамхаа... ...Хяагтын, Яруунын ай... ...дай ажахынуудта абта... ...урьгадайнь аяар 26— ...роцентнь эхэһээ гараха... ...аһан, дутуу түрэһэн ... Мүн имэрхүү бай... ...Мухар-Шэбэрэй, Бэшүү... ...аймагуудта үзэгдэнэ. Тэ... ...ан олохон ажахынууд... ...ршэлтэй хонишод, хурь... ...ай дутамаг, хони, ...адай харууһа, тэжээлэй ...ар эмхидхэдэг дээрэ... ...лээд олон түл гарза... ...Гансал энээнһээ боложо, ...тын аймагта бүхыдөө ...н хурьгадайнь 4,8 про... ..., Сэлэнгын аймагта— ...роцентнь, Мухар-Шэбэ... аймагта — 2,3 про... ... гарзалһан байха юм.

...мнай дундуур тоонуу... ...абахада имэ болоно. Ха... ...арим ажахынуудта бү... ...е бирагүй байдал үзэг... Жэшээнь, Хяагтын ай... ... Ехэ-Нугын совхоздо ... хурьгадайнь юһэн ...тнь гарзалаа. Энээнһээ ... 228 үхэһэн хурьган ..., 129 хонидынь хурьгаа ... Сухын совхоздо орой... ...абтаа болоһон 1.489 ...адайнь 225-ниинь гар... ... байна гэхэ гү, али ... аяар 15 процентдэ ... Сэлэнгын аймагай XX ...ъездын нэрэмжэтэ, Бэ... ...рэй аймагай XXI парт...

съездын нэрэмжэтэ колхозуудта хурьгад баһал олон гарза хоролтодо ороо. Эдэ ажахынуудай хонишод В. Глазков, Ю. Будаев, Ц. Дамбаев гэгшэдэй отарануудта бүхыдөө абтаһан хурьгадайнь аяар 20—30 процентнь гарзалаа.

Энэ жэлэй хүшэр хүйтэн үбэлжэлгын үедэ, илангаяа үбһэ тэжээлэй дутамаг газарта хурьгадые һайнаар тэжээхэ, хэмэл аргаар һү, обёосой шүлэ бэлдэжэ, минеральна тэжээл үгэлсэжэ, түргэн томо болгохо онол аргануудые бэдэрхэ хэрэгтэй байгаа. Эгээл тиимэ юумэнэй хэгдэдэггүй дээрэһээл эхэ хонидынь ехээр тураһан, муудаһан, хурьгадаа садхаахаяа болиһон байна бшуу.

Абтаһан хурьгадые нэгэшье гарза хоролтогүйгөөр томо болгохо эгээл харюусалгатай хаһа оробо. Нарай хурьгадта шанар, шэмэ ехэтэй тэжээл һайнаар эдюулээ һаа, эхэһээ һалгаагдаха болотороо 4 һара соо шэгнүүрэ 8—10 дахин нэмээхэ

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДТА ХУРЬГАДАЙ ХЭР АБТАЖА БАЙҺАН ТУХАЙ
1974 оной апрелиин 1-нэй мэдээн

Аймагууд	Бүхыдөө абтаһан хурьгад	Гарзалһаниинь (процентээр)	Түлжүүлэгдэжэ байһаниинь
Баргажанай	20130	0,5	20035
Бэшүүрэй	42767	2,2	41700
Зэдын	120104	0,7	119230
Яруунын	50954	2,1	49666
Загарайн	20431	1,2	20169
Захааминай	17943	1,3	17680
Хэжэнгын	45675	2,1	44558
Хурамхаанай	36991	0,4	36852
Хяагтын	51646	4,8	49145
Мухар-Шэбэрэй	68554	2,3	66615
Ахын	3621	1,3	3575
Сэлэнгын	66464	2,9	64531
Түнхэнэй	10577	1,8	10386
Улаан-Үдын	37224	1,1	36818
Хориин	44457	1,4	43376
Республика бүхыдөө	**637538**	**2**	**624706**

зэргэтэй. Илангаяа түрүүшын һарада хурьгад шэгнүүрээ түргэн нэмээдэг. Тиимэһээ түрүү ажахынуудай дүршэлтэй хонишод нарай хурьгадтаа хэмэл аргаар бэлдэһэн һү, обёосой шүлэ, хэмэл үүраг уулгадаг, минеральна зүйл, дабһа холижо хэһэн брикет эдюулдэг юм. Энэ дүй дүршэлые хэрэглэн, ажахы бүхэндэ тиимэ хэмэл тэжээл бэлдэдэг болохо саг ерээ. Хурьган бүхэндэ сүүдхын 0,3—0,5 килограмм тусгаар бэлдэгдэһэн тэжээл эдюулээд байгаа һаа, бүхы түлые нэгэшье гарза хоролтогүйгөөр томо болгохо арга бии.

Отара бүхэндэ хэмэл аргаар һү бэлдэхэнь бэрхэтэй. Юуб гэхэдэ, тэрээндэ хэрэгтэй элдэб шухала бодосууд, тэжээл олдохогүй ха юм. Нэгэ центнер һү хэмэл аргаар бэлдэхын тула 6 килограмм обёосой, 6 килограмм горохой, 2 килограмм шэниисын талхан, 370 грамм дабһан, 300 грамм диаммоний фосфат, 25 килограмм һая машиндагдаһан һүн хэрэгтэй. Эдэ бүхы зүйлнүүдые һайнаар худхаад, уһа нэмэжэ, 90 градус халуун болотор халааха байна. Тэрэнэй һүүлдэ нэгэ час соо байлгажа хүргэхэ болоно. Удаань үшөө 370 грамм заһанай тоһо, 15 грамм биовитин, 130 миллиграмм хлористо кобальт, 600 миллиграмм сернокисла зэдэй зүйл, 250 миллиграмм марганец, 500 миллиграмм сернокисла түмэрэй зүйл холилсохо шухала.

Эгээл тиимэһээ Ториин, Сэлэнгын, Хэжэнгын болон бусад совхозууд нэгэ газарта хэмэл аргаар һү бэлдээд, тэрэнээ отарануудта тараадаг.

Иигээд апрель, май һарануудта түрүүшынхеэ түрэһэн зуһагуудые, шадалаар муу эхэ хонидые яажашье һаань шэргээхэгүй гэжэ оролдохо шухала. Тэдэниие һүрэгһөө амяарайнь илгаад, тусгаар һайн тэжээл эдюулхэ, талха таряа үгэжэ тордихо байна. Аргатай һаань, тэдэндэ һайн шанартай силос эдюулбэл, һүтэй болохо зэргэтэй. Илангаяа үбһэ тэжээлэй дутамаг үедэ эхир хурьгатай хонид турахаяа һанадаг, һүниинь муудадаг. Тиимэһээ эхир хурьгадта, мүн шэнэ түрэһэн зуһагуудай, муудаһан хонидой хурьгадта хэмэл аргаар үүраг бэлдэжэ уулгаха үшартай болоно.

Хэжэнгын аймагай Загаһатын совхозойхид хурьгадта уһа уулгахаяа болижо, орондонь һаяхан машиндагдаһан һү, хэмэл аргаар бэлдэһэн һү уулгана. Энээнэй ашаар хурьгадайнь тэжээл белок элбэгтэй боложо үгэнэ.

Хабарай урин дулаан үдэрнүүдтэ эхэ хонидые адуулдаг болоходоо, хурьгадые үдэрынь хоёр дахин эхэдэнь табижа хүхүүлхэ, тэдэниие һүниндөө эхэтэйнь хонуулха, харин хожомой хурьгадыел оло дахин хүхүүлхэ, һүнинь эхэһээнь илгаха хэрэгтэй гэжэ һанагдана.

Эхэ хонид, хурьгадта сэбэр уһа ходо уулгажа байха гээшэ тон шухала. Яахадааб гэхэдэ, малай бэедэ хэрэгтэй уһанайнь 10 процентыешье дутуу уулгаад байбал, тэдэ эрид туража эхилдэг. Харин 20 процент уһа дутуу үгөөд байгаа һаа, мал үхэдэг байха юм. Сүүдхэдээ эхэ хонин бүхэндэ 8—10 литр уһан хэрэгтэй. Хурьган бүхэндэ 2,5—3 литр уһан үгтэхэ шухала. Тиихэдээ уһаниинь 12—15 градусһаа хүйтэн бэшэ байха болоно. Хурамхаанай аймагай Гааргын совхозой хонишод хурьгалһан хонидоо һайнаар уһалха хэрэгтэ тон ехэ анхарал хандуулдаг.

Олон жэлэй ажаглалта дээрэһээ харахада, зунай байрануудта һарабша сарай бэлдээгүй дээрэһээ илангаяа хурьгад хүйтэн һалхи, бороодо дааража зүдэрдэг, заримандаа зуураржа үхэдэгшье байна. Иимэрхүү юумэн Зэдын аймагта ушараа. Энэ жэлдэ ажахы бүхэндэ отара, бригадануудай зуһалангуудта сарай һарабша заабол түхеэрхэ шухала.

Эхэһээ һалгаагдаһан хурьгадые гарза хоролтогүйгөөр харууһалхын тула, тэдэниие харадаг хонишодой ажалай түлөөһэ зүбөөр үгэхэ, хурьгадай шэгнүүрые нэмээһэнэй, гарзалуулаагүйнь түлөө зүбөөр урмашуулха аргануудые хараалха байна. Хурьгадые адуулхаар оролдосотой, шадамар бэрхэ хүнүүдые табиха хэрэгтэй.

Республикымнай хонишод байгша ондо бүхыдөө 700 мянган хурьгадые абажа, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлхэ гэһэн социалис уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө тэмсэхэ, зунай сагта хонидоо һайнаар адуулжа, шэгнүүрыень ехээр нэмээхэ, хонин бүриһөө 3,1 килограммһаа бага бэшэ ноохо хайшалха зорилготой. Энээниие дүүргэхэ гээшэ хонишон бүхэнэй нэрэ хүндын хэрэг.

Э. ДАШИЕВ,
республикын хүдөө ажахын министерствын главна зоотехник;
Х. ДОРЖИЕВ,
хони үсхэбэрилдэг совхозуудай трестын главна зоотехник.

Июнийн 16-да—

СССР-эй Верховно

Соведэй һунгалта

ҺУНГУУЛИИН КОМИССИНУУДТА—ТҮРҮҮ ХҮНҮҮДЭЭ

МУХАР-ШЭБЭРЭЙ АЙМАГ

«Авангард» совхозой хүдэлмэришэдэй ниитын суглаан боложо, СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведтэ һунгалта үнгэргэхэ һунгуулиин 379-дэхи Сэлэнгын окружной комиссиин бүридэлдэ кандидадые дэбжүүлбэ.

Совхозой партийна организациин секретарь В. Д. Вершинин, совхозой түрүү хүдэлмэришэн **Сосор Доржиевна Балдановае** нэрлээ, совхозой һүнэй фермые даагша А. Б. Григорьев, энэ ажахын нэгэдэхи отделениин зоотехник Н. Н Дунаева, ахалагша ветврач Л. Б. Мингалов гэгшэд тэрэнэй дурадхалые халуунаар дэмжэһэн байна.

Суглаан нэгэн дуугаар С. Д. Балдановагай кандидатурые СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведтэ һунгалта үнгэргэхэ һунгуулиин 379-дэхи Сэлэнгын окружной комиссиин бүридэлдэ дэбжүүлээ.

Б. ЖАМБАЛОВ.

УЛААН-ҮДЭ

Зүүн-Сибириин технологическа институдай профессорско-багшанарай суглаан СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведтэ һунгалта үнгэргэхэ һунгуулиин 516-дахи Советскэ окружной комиссиин бүридэлдэ институдайнгаа ректор **Дамнин Шагдурович Фроловые** дэбжүүлбэ.

Тэрэнэй кандидатурые суглаан дээрэ институдай кафедрые даагша А. М. Казанцева дурадхаһан байна. Энэ дурадхалыень багшанар М. Ш. Агалов, А. К. Гергесов гэгшэд дэмжээ.

Һунгуулиин окружной комиссиин бүридэлдэ нүхэр Д. Ш. Фролов нэгэн дуугаар дэбжүүлэгдээ.

ПРИБАЙКАЛИИН АЙМАГ

Турунтаево тосхондохи дунда һургуулиин багшанарай ба техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй ниитын суглаан болоо. Тус суглаан дээрэ СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведтэ һунгалта үнгэргэхэ һунгуулиин 517-дохи Баргажанай окружной комиссиин бүридэлдэ багша **Галина Владимировна Абрикосова** нэгэн дуугаар дэбжүүлэгдэһэн байна.

Суглаан дээрэ үгэ хэлэһэн нүхэр Г. В. Абрикосова һунгуулиин окружной комиссида дэбжүүлһэн нүхэдэйнгөө найдалда хүрэхэ гэжэ мэдүүлээ.

СОВЕТСКЭ РАЙОН

Улаан-Үдын Советскэ районой нэгэдэхи больницын хүдэлмэрилэгшэдэй хамтын суглаан һаяхан боложо, СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведтэ һунгалта үнгэргэхэ Советскэ һунгуулиин округой комиссиин бүридэлдэ өөһэдынгөө түлөөлэгшые дэбжүүлхэ тухай асуудал зүбшэгдэбэ. Тус больницын врач **Петр Петрович Хантаевые** һунгуулиин энэ комиссиин бүридэлдэ дэбжүүлхэ гэһэн шиидхэбэри суглаан дээрэ абтаа. Суглаан дээрэ үгэ хэлэһэн А. Д. Абашеева, Л. А. Ламброзо болон бусад нүхэр Хантаев больницын хүдэлмэрилэгшэдэй этигэл найдабарие харюулха гэжэ найдажа байһанаа мэдүүлһэн байна.

К. Т. МАЗУРОВ

Нүхэр Кирилл Трофимович МАЗУРОВТА

Коммунис партиин, Совет гүрэнэй элитэ мэдээжэ ажал ябуулагша Таниие, жара наһатай болоһонтойтнай дашарамдуулан, КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет халуунаар амаршална.

Ута наһа наһалха, элүүр энхэ ябахыетнай, совет арадай аша туһада, манай орон дотор коммунизмын илан мандалгын аша туһада саашадаа үрэ түгэсөөр ажаллахыетнай Кирилл Трофимович, Танда хүсэнэбди.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ | **СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ.**

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР К. Т. МАЗУРОВТА СОЦИАЛИС АЖАЛАЙ ГЕРОЙН НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Коммунис партиин, Совет гүрэнэй үмэнэ ехэ габьяануудтай байһанайнь түлөө, жара наһатай болоһонтойнь дашарамдуулан, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо нүхэр Кирилл Трофимович **Мазуровта Социалис Ажалай Геройн** нэрэ зэргэ олгохо, **Ленинэй** орден, **«Хадуур ба балта»** гэжэ алтан медаль барюулалсаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1974 оной апрелиин 5.

ООН-ой ГЕНЕРАЛЬНА АССАМБЛЕЙН ТУСХАЙ СЕССИДЭ

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко түрүүтэй Советскэ Союзай делегаци ООН-ой Генеральна Ассамблейн VI тусхай сессидэ хабаадахын тула Нью-Йорк ошохоёо апрелиин 7-до Москваһаа мордоо.

УССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Г. Г. Шевель түрүүтэй Украинын ССР-эй, БССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. Е. Гуринович түрүүтэй Белоруссиин ССР-эй делегацинууд энэл самолёдоор Нью-Йорк ошобо.

США-һаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд У. Стессел Внуковска аэродром дээрэһээ үдэшэлсөө.

(ТАСС).

БАЯР ЗУГААГАЙ ДЭЛГЭРХЭ БУЛАГ

СССР-эй КОМПОЗИТОРНУУДАЙ ХОЛБООНОЙ V СЪЕЗД ДЭЭРЭ

Совет хүнэй баатар габьяата хэрэгүүдые магтан дуулаха, хүнүүдтэ баяр заяаха, һайн һайхан юумэндэ дурладаг байхаар хүмүүжүүлхэ гээшэ шухалын шухала зорилгонуудаймнай нэгэн болоно гэжэ манай ороной хүгжэмшэд тоолоно. Олон үндэһэ яһатанай искусствын мастернууд энэ зорилгоёо бэелүүлэн, хүнүүдтэ энэрхыгээр хандалгын, граждан ёһоной хараа бодолоор нэбтэрһэн, үнэхөөрөө мүнөө сагай суртал болон образуудаар баян олохон зохёол һүүлэй жэлнүүдтэ бүтээһэн байна.

М. А. Абдраев (Фрунзе), А. Кулиев (Ашхабад), Л. Данилевич (Москва), Г. Жубанова (Алма-Ата), З. Исмагилов (Уфа), Л. Христаинсен (Саратов), СССР-эй культурын министрэй орлогшо В. Кухарский, ССР Союзай Ехэ театрай ахамад режиссёр Б. Покровский болон бусад совет композиторнуудай, дуушадай, хүгжэмшэдэй үмэнэхи олон янзын зорилгонуудые, илалта амжалтанууд ба түсэбүүдые зохёолнууд дотороо үнэн зүбөөр найруулха гэжэ эрмэлзэдэг тухайдаа хэлэбэ.

А. Жоливе (Франци), П. Менин (США), С. Санобе (Япон), М. З. Аббаси (Бангладеш), Б. Тарджан (Турци), И. Кокконен (Финлянди), Г. Жюффре (Швейцари), Р. Тисдейл (Канада), испан композитор К. Палассио гэгшэд съездын делегадууд ба айлшадые амаршалаа.

СССР-эй Композиторнуудай холбооной Правлениин нэгэдэхи секретарь Т. Хренников түгэсхэлэй үгэ хэлэбэ.

Тиин СССР-эй Композиторнуудай холбооной Правлениин ба Холбооной Центральна шалгалтын комиссиин тоосоото элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэ дүүрэв. Съездын түгэсхэлэй заседани апрелиин 8-да болохо.

(ТАСС).

ПАРИЖДАХИ УУЛЗАЛГАНУУД

ПАРИЖ. (ТАСС-ай тусхай корр.). СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный Францийн Республикын Президентын уялгые саг зуура дүүргэгшэ, Сенадай түрүүлэгшэ А. Поэрые апрелиин 5-да бараалхаба.

Францийн Республикын Президент Жорж Помпидугай наһа бараһанда совет арадай шаналжа байһые А. Поэртэ СССР-эй гүрэнэй делегациин толгойлогшо элирхэйлэн дамжуулба.

Н. В. Подгорный, А. Поэр хөөрэлдэхэ үедөө Советскэ Союзай ба Францийн хоорондохи харилсаа холбоое саашадань хүгжөөлгын асуудалнуудаар һанал бодолоо зүбшэлһэн байна.

СССР-һээ Францида байдаг элшэн сайд С. В. Червоненко, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын туһалагша В. В. Кортунов Н. В. Подгорные үдэшэжэ ябалсаба.

Н. В. Подгорный Францийн Национальна суглаанай Түрүүлэгшэ Э. Фортой уулзажа, хөөрэлдөө.

ХҮНДЭЛЭЛ-ШАНАЛАЛАЙ ЁҺОЛОЛДО ХАБААДАБА

ПАРИЖ. (ТАСС-ай тусхай корр.). СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный (делегациин толгойлогшо), СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо В. А. Кириллин, СССР-һээ Францида байдаг элшэн сайд С. В. Червоненко гэгшэдһээ бүридэһэн, СССР-эй гүрэнэй делегаци апрелиин 6-да Нотр-Дам гэдэг сүмэ соо Президент Ж. Помпидугай дурасхаалда зорюулагдаһан хүндэлэл-шаналалай ёһололдо байлсаба.

Францийн Республикын Президентын уялгые саг зуура дүүргэгшэ А. Поэр, Премьер-Министр П. Месмер түрүүтэй Францийн правительствын гэшүүд, Национальна суглаанай Түрүүлэгшэ Э. Фор, Францийн гүрэнэй ба ниитын бусад ажал ябуулагшад ёһололдо хабаадаа.

Нотр-Дамдахи ёһололдо дэлхэйн олохон гүрэнүүдэй делегацинууд мүн лэ байлсаба.

Н. В. Подгорный П. Месмертэй уулзаба

ПАРИЖ. (ТАСС-ай тусхай корр.). СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный апрелиин 6-да Францийн Премьер-Министр П. Месмертэй уулзахадаа, Францийн Республикын Президент Жорж Помпидугай наһа бараһанда совет арадай шаналжа байһые элирхэйлэн, Премьер-Министртэ дамжуулба.

Н. В. Подгорный, П. Месмер хоёр ороной арадуудай үндэһэн хүсэл эрмэлзэлнүүдтэ харюусаха, СССР Франци хоёрой хоорондын ханя барисаае, үгэеэ ойлголсолго ба харилсаа холбоое саашадань хүгжөөхэ арга замууд тухай һанал бодолоо зүбшэлбэ.

СССР-һээ Францида байдаг элшэн сайд С. В. Червоненко, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын туһалагша В. В. Кортунов уулзалгада байлсаа.

Н. В. ПОДГОРНЫЙ Р. НИКСОНТЭЙ УУЛЗАА

ПАРИЖ. (ТАСС-ай тусхай корр.). СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный апрелиин 7-до США-гай Президент Р. Никсонтэй уулзаа.

Совет-американ харилсаанай асуудалнууд, тэрэшэлэн Советскэ Союзда албанай хэрэгээр Р. Никсонэй ерэхээ байһанһаа уламжалан гараһан уласхоорондын хэдэ хэдэн асуудалнууд тодорхой хөөрэлдөөнэй үедэ зүбшэн хэлсэгдэбэ. Тусхайлан хэлэбэл, Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал тушаа, мүн уласхоорондын бусад хэдэн асуудалнуудаар һанал бодолоо зүбшэлэн мэдэлсээ.

Н. В. ПОДГОРНЫЙ К. ТАНАКАТАЙ УУЛЗАБА

ПАРИЖ. (ТАСС-ай тусхай корр.). СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный апрелиин 7-до Японой Премьер-Министр Какуэй Танакатай уулзажа, хөөрэлдэбэ.

Хөөрэлдөөнэй үедэ совет-япон харилсаанда хабаатай асуудалнууд зүбшэлэгдэһэн байна.

Н. В. Подгорный А. С. Джеллудтай уулзаа

ПАРИЖ. (ТАСС-ай тусхай корр.). СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный апрелиин 7-до Ливиин Премьер-Министр Абдель Салам Джеллудтай уулзаа.

Н. В. Подгорный, А. С. Джеллуд хоёр талые һонирхуулдаг хэдэн асуудалнуудаар һанал бодолоо зүбшэлбэ.

ЗУУНҺАА—ЗУУН

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз Түнхэнэй аймаг соогоо түл абалгаар түрүү һуурида гаранхай. Энэ колхозой хонишод аймаг соогоо түрүүлэн зуун эхэ хонин бүриһөө зуун хурьга абажа, ажалай ехэ амжалта туйлаһан байна.

Энэ колхозой комсомол-залуушуулай бригада Бүтүү гэжэ газарта оршодог юм. Эндэхи хонишод хонидой түл абалгада һайнаар бэлдэһэн байна. Тиимэ хадаа ажал хэрэгүүдыншье урагшатай. Залуу хүбүүн Идам Фролов энэ бригадада ажалладаг болоһоор хоёр жэл боложо байна. Тэрэ хонишоной ажалда дадажа, дүршэлтэйшье боложо байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: залуу хонишон И. Фролов.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ЭРХИМ ҺАЙН ДҮНГҮҮД

Захааминай аймагай промышленна предприятинуудай коллективүүд 1973 онойнгоо социалис уялгануудые урагшатай һайнаар дүүргээд, түсэбтэ табан жэлэй тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлдэ бүри дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаһан байгаа. Тиигээд жэлэй эхинһээ дэлгэрһэн промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоһон юм. Шэнэ жэлдэ абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө түрүүшын үдэрнүүдһээ эршэмтэйгээр хүдэлжэ эхилээ һэн.

Аймагай предприятинуудай коллективүүдэй нэгэдэхи кварталай ажалай дүнгүүд һаяхан согсологдожо, тэдэнэй эрхим һайн дүнгүүд элирхэйлэгдэбэ. Промышленна предприятинууд хамтадаа квартал соо валовой продукци гаргаха даабарияа 102,4 процент бэелүүлһэн байна. Тиихэдэ продукци худалдаха түсэб 9,6 процентээр үлүүлэн дүүргэгдэһэн, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабари амжалтатай бэелүүлэгдэһэн байха юм.

Зэдын вольфрам-молибденэй комбинат аймагай тон томо предприяти болоно. Энэ предприятиин коллектив эршэтэ ажалаараа республика дотороо суурхаһаар үнинэй юм. Энэ жэлэй түрүүшын квартал соо баһал һайнаар хүдэлжэ гараба. Жэшээлэн хэлэбэл, продукци худалдаха кварталай түсэбтэ даабаряа комбинадай хүдэлмэрилэгшэд 104 процент бэелүүлһэн байна.

Аймагай түб Закаменск хотодо эдеэ хоолой промышленностиин хэдэн предприяти бии юм. Тэдэнэй дундаһаа пивын, һүнэй заводуудай коллективүүдэй эршэтэй һайн ажалые онсолон тэмдэглэмээр. Тус предприятинуудай коллективүүд нэгэдэхи кварталда продукци худалдаха даабаряа түс тустаа 117—117,4 процент дүүргэһэн байна. Тиихэдэ аймагай лесхозой хүдэлмэрилэгшэд баһал һайн дүнгүүдтэйгээр нэгэдэхи кварталые түгэсхэбэ.

Манай корр.

Шэнэ газар ашаглажа эхилhээр хорин жэлэй ойн зорюулагдаhан Алма-Ата хотодо болоhон байрай суглаан дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев үгэ хэлэхэдээ, таряалангай үйлэдбэри хүгжөөхын, абтаhан ургасын хэмжээ дээшэлүүлхэ гэшэ мүнөөдэ эгээн шухала зорилго гэжэ тоолоhон байна.

Энээнтэй дашарамдуулан, бидэнэр өөhэдынгөө ажал хэрэгые нягтаар хаража саашадаа таряалангай ургаса яажа дээшэлүүлхэ тухай бодомжолжо байнабди. Тинхэ зуураа, пропашной ургамалнуудай бараг hайн ургаса абадаг өөhэдынгөө дүй дуршал тухай хөөрэжэ үгэхэ хүсэлтэйб.

Үнгэрэгшэ жэлдэ сатай уларилай хэды бэрхэшээлhээ байгаашье hаань, манай совхозой ажалшад хүсэл зоригоо, мэргэжэл шадабари гаргажа, таряалангай ургаса урдаhаа дээшэлүүлхэ талаар зарим тэды амжалта туйлаа. Жэшээнь, түсэбэй ёhоор 1430 центнер хартаабха абаха байбал, тэрэнэй 1502 центнертэ хүргөө. Түсэбhөө үлүү 414 центнер овощ хурааба абаа. Тингэжэ эдэ продуктнуудые гүрэндэ тушааха түсэбөө дүүргэлөө hэмди.

Эдэ дүнгүүд бэлэхэнээр туйлагдаа бэшэ. Эндэ олон жэлэй дүй дуршал байгаа.

Манай тракторно-таряан ажалай бригадын мэдэлдэ ородог огородной звено 6—7 хүнhөө бүридэнэ. Тэдэнэр hүүлэй арба гаран жэлдэ ехэхэн газарта овощ таряжа ургуулдаг болонхой. Энэ үе соо огородной ажалай эмхидхэлэй, түлөөлэhэнэй гурим нилээд хубилаа. Мүнөө тэдэнэр хүрэнhэн ажалай түлөөhөө абана. Тинхэдээ овощой ургасые али болохоор дээшэлүүлхын түлөө оролдоно ха юм. Хэрбээ звено 1970 ондо гектар бүриhөө 230 центнер овощ абаhан hаа, нёдондо хүйтэн зун, ган гасуур болоhон бэрхэтэй жэлдэ гектарай 233 центнер огородой эдеэ хуряагаа.

Хэнэйшье мэдэhээр манай эндэ зуниинь богони, хюруугай эртэ унадаг дээрэhээнь овощ hайнаар ургуулхань нилээд бэрхэтэй. Илангаяа hүүлэй хоёр жэлдэ зуниинь хүйтэн байжа, помидор, үгэрсэ мууса ургаа. Иимэ эрхэ байдалда огородой эдеэн ямар технологоор ургуулагдаhаб гэжэ хэдэн үгэ хэлэхэб. Апрелиин 15 hаар шэбхэ шэрэжэ, парнигаа байгуулжа эхилдэгбди. Тинхэдээ эдэгтэй hайса гадаhа орогоодо адханабди. Тэрэгүй hаа, овощой рассада ёhоор ургахагүй ха юм. Моркоовые майн 15-haa таринабди. Капуста, помидорой рассадые болонхой. Тэрэниие рассада hуулгажа, зарим рассадагүйгөөршье таринабди. «СВТ-21» түхэлэй таряалан, ногооной үрэhэ таридаг сеялкануудые хэрэглэнэ. Таряалан хоорондонь 70 сантиметр зайтай байлгаар таринабди. Энэ ургамал намар хахалhан сэбэр газар дээрэ майн 12-hоо тарина. Иимэ эртэ тарихашье, гаргашань гурба дахин ехэ болоно бшуу. Тиимэhээ саашадаа кузинкэ рассадагүйгөөр намар хахалhан сэбэр газар дээрэ тарихаар хоорондохи hэлгээ байлгаха арга хэрэглэхэбди.

Үнгэрэгшэ жэлдэ манай бригадын hүлэ 15 гектарта хартаабха таряжа ургуулаа. Энэмнай гурбан газарта, дүүрэн табибал, хартаабхын баян ургаса абаха арга боломжо гуйсэд бии. Имагтал энэ ургамалые тариха, ургасынь хойноhоо харууhалха, хуряажа абаха хүдэлмэриие оньhожоруулха хэрэгтэй. Тиигээгүйдөө абтаhан хартаабхын өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулхын аргагүй.

Саашадаа хартаабха, мүн бусадшье пропашной ургамалнуудые ехээр тарижа, элбэгээр ургуулдаг болохын тула звенонуудай, илангаяа гэнжэтэй мөөртэй тракторта хүдэлдэг механизаторнуудые зүбөөр урмашуулха хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, пропашной ургамалнуудые тариха газарые эгээл hайнаар хахалха, элдүүрилхэ ёhотой болоно бшуу. Тиимэhээ илангаяа Хүнтэйн таряалан дээрэ хүдэлдэг звенонуудта хүсэ ехэтэй ДТ-75 тракторнууд үгтэхэ зэргэтэй.

Гектар бүриhөө — баян ургаса

ОВОЩ, ХАРТААБХАДА — ОНСО АНХАРАЛ

hүүлиинь 8-наа хээрэ hуулгажа захалдаг байна. Энэ хүдэлмэриие шадамар хээшэ hаа, түргэдөөр, 8—10 хоног соо ургуулжа ородог. Таряалан утэгжүүлхын тула гектар бүридэ 2 центнер суперфосфат, баhа тэды шэнээн аммиагай селитрэ, 60—80 килограмм калийна дабhа нэгэшээн шэбхэтэй холёод, газарта хахалхынгаа урда тараанабди. Овощой ургамалнуудые хоротон хорхойнуудhаа хамгаалха, ургаса hайнаар ургуулхын тула зарим хэмжээнүүдые урда абанабди. Манай эндэхи газар ехэнхидээ ташалан, нэгэ тээшээ налуу аад, миил буразда гаргажа тарихада, hуулдэнь уhалхадамнай хамаг hайн хүрьhэниинь доошоо урдажа ябашаха байна. Зундаа огородой ургамалнуудые буртаг үбhэнhөө хамгаалха хэрэгтэ гол анхарал хандуулагдана. hүүлшынхеэ ногооень түүхэдээ, капустын доодохи набшаhануудые хухалжа хаядаг. Энээнэй ашаар дорохи хүрьhэниинь наранда hайн халана, капуста түргэн томо болоно, эдеэшэнэ.

hүүлэй хэдэн жэлдэ манай бригада овощ ургуулхын хажуугаар куузику таридаг дамнай, зарим жэлдэ зунай ехээр хүйтэрөөшье hаа, кузинкэ эшэ намаа ехээр гэмтээгүй. Зурууд хоорондонь нэгэ дахин элдүүрилжэ, буртаг үбhэнь сэбэрлэгдэбди. Куузиингай ургаса уhалдаггүйбди. Энэмнай Хүнтэйн талада добо газарта таридаг бшуу. Энээнэй ургасые намар хартаабха малтадаг «КИТ-2» түхэлэй машинаар хуряажа, куузикүгэй үндэhэнhөө haмhалха шэбхэ гаргадагбди.

Нёдондо рассада hуулгажа тариhан газарhаа гектарай 297 центнер куузику абтаа, харин рассада hуулгангүй миил үрэhөөрнь хээрэ тариhан газарhаа гектарай 150 центнер ургаса гараа. Абтаhан куузикүгай центнер бүхэнэй өөрынь үнэ сэн хэды шэнээн болоо гээшэб гэжэ хараха болоо hаа, рассада hуулгажа ургуулhан куузикүгэй центнер бүхэниинь 3 түхэригтэ, харин үрэhыень поли дээрэ сэхэ тариhан газарай ургасынь центнерэйнь өөрын үнэ сэн 1 түхэригтэ шахуу болоо. Иигээд ерэхэдээ, рассада hуулгажа тарихада, ургасань хоёр дахин дээшээ байба-

бөөрэн байсыба, Доодо-hахалин, Хүнтэйдэ, Шаманкада гол түлэб хабар хахалhан газарта таридаа hэн. Гансал Хүнтэйдэ намарай паар дээрэ таридаа юм.

Хаанаhаа эгээл hайн ургаса абтааб гэжэ хараяа. Доодо-hахалинда гектарhаа — 70 центнер, Шаманкада — 134 центнер, Хүнтэйдэ — 170 центнер хартаабха гектар бүриhөө абтаа. Энээн дээрэhээ харахада, манай эндэхи эрхэ байдалда хартаабхые Хүнтэйн талада намарай hайн паар дээрэ тариhан 30 центнерhээ бага бэшэ үрэhэ хэхэ хэрэгтэй, таарамжатай. Тинхэдээ газараа зүбөөр амаруулха хэрэгтэй гэжэ үнгэрhэн жэлэй дүн харуулаа. Юуб гэхэдэ, hахалиин, Шаманкын таряалан дээрэ жэл бүри хартаабха, овощ ургуулагдажа, хүрьhэниинь хүсэ багатай болошоhон байгаа.

Мүнөө тэндэ наг шэбхэ, минеральна утэгжүүлгэ горитой оруулжа, яhала тогтууритай hайн ургаса абаха арга боломжо бии. Хүнтэйн талын таряалангые hайнаар утэгжүүлээд, хүрьhыень зүбөөр элдүүрилээд, севооборотой ёhоор ургамалнуудые таарамжатай соонь hэлгэл-

Эдэ ургамалнуудhаа гадна, манай бригадада кукуруза горитой газарта табигдадаг. Тусхай звено 115 гектарта энэ ургамалые таряжа ургуулдаг юм. Тэрэмнай гол түлэб намарай эртын паар дээрэ таригдана. Хабар тарихынгаа урда газарыень культиватораар элдүүрилээд, наг шэбхэ, минеральна утэгжүүлгэ оруулдаг байна.

Кукурузаяа буковинская-3, стерлинг сортын үрэhөөр таринабди. Манай бэрхэ кукурузашад Г. А. Поздняков, И. Г. Буршев, Г. С. Серебренников гэгшэд гектар бүриhөө дунда зэргээр 100 центнер ургаса абадаг. Энэмнай бэлэн болоhон силосой шэнгэлэг гаргагдаhан ургаса бшуу.

Манай Хурамхаанай аймагай «Сельхозтехникын» нэгэдэлэй механизаторнуудай бухы техникые бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхэ гэhэн үүсхэл гаргажа, дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялга абанхай гээшэ. Манайшье бригадынхид энэ мүрысөөндэ баhал хам оролсожо, эхилхээе байhан хабарай тарилгын үедэ эрхимээр хүдэлхэ, бухы хүдэлмэреэ агротехническэ эрхим болзор соо, hайн шанартайгаар дүүргэжэ, бухы ургамалнуудай үндэр баян ургаса абахын түлөө тэмсэхэнь.

Г. СЕРЕБРЕННИКОВ,
hахалиин совхозой тракторно-таряан ажалай бригадын бригадир.

БУРЯАДАЙ … управлениин СМУ-гай дүрбэд… рядай штукатур… нууд, коммунис… ударнигууд Ва… Григорьева, Таш… витина, Людми… терова гэгшэд … найнгаа норм… үлүүлэн дүүрэ…
Партида, сов… КПСС-эй ЦК-г… даhан Хандал… катур-малярнууд … наар дэмжэжэ, … лэй дүрбэдэхи … даабарийе бол… урид дүүргэхэ ю…
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: … катур-маляр В. … горьева.

МАСТЕР — ЭМХИДХЭЛШЭ, ХҮМҮҮЖҮҮЛЭГШЭ

Үйлэдбэриин хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байhан үе сагта мастернуудай эмхидхэхы, хүмүүжүүлхы үүргэ улам дээшэлнэ. Мастер хадаа коллективээ hайнаар хүтэлбэрилхын тула олон юумэ мэдэхэ, хэжэ шадаха дадалтай байха уялгатай. Энэ эрилтэ хараада абажа, КПСС-эй Прибайкалиин райком мастернуудтай ехэ хүдэлмэри ябуудаг болонхой.

«Коллективэй гэшүүдые хүмүүжүүлхэ, ниитын үйлэдбэриие эмхидхэхэ хэрэгтэ мастернуудай бэелүүлхэ үүргэ тухай» асуудалаар КПСС-эй райкомой дэргэдэ научно-практическа конференци болоо. Тус асуудалаар КПСС-эй райкомой секретарь И. А. Черепанов, Байгалай леспромхозой главна инженер П. П. Китаев, Сэлэнгын модоной баазын главна инженер А. Ф. Плыткин, Итанцын леспромхозой профсоюзай рабочкомой түрүүлэгшэ Л. Д. Блинникова, түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдэй Таловка заводой профсоюзай завкомой түрүүлэгшэ А. С. Орлов, мүн энэ заводой мастер П. В. Колоколова, Итанцын леспромхозой главна инженер Г. А. Тикуль, Сэлэнгын модоной комбинадай шпалай цехэй мастер М. И. Беликова гэгшэд энэ элидхэл хэбэ.

В. ОРЛОВ.

ҺААЛИИН ГУНЖАДЫ… ҺАЙНААР ХАРУУҺАЛ…

Ниитын адууhа малай үүлтэр hайжаруулха хэрэгтэ гол анхаралаа табидаг ажахынууд гүрэндэ hү, мяха ехээр худалдажа, хараалhан түсэб, даабаринуудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ шададаг гээшэ. Урдаа табиhан зорилгоёо бодото дээрэнь дүүргэжэ шадаhан малшад бүри урма зоригтойгоор ажаллажа, социалис уялгануудые баталан абаад, тэрэнээ сүм дүүргэхын тула бүгэдөөрөө оролдодог заншалтай. Малшан бүхэнэй ажалдаа эзэн ёhоор хандажа шадаhанай ашаар, ажахы хараалhанаа бодото дээрэнь бэелүүлжэ шадана гэжэ эндэ онсо тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Мухар-Шэбэрэй аймагай колхоз, совхозууд үхэр малайнгаа тоо толгой олошоруулха, үүлтэр hайжаруулха хүдэлмэриие ямараар эмхидхэнэб гэжэ эндэ тобшохоноор хаража үзэе. Энэ шухала хүдэлмэри «Искра» колхоздо яhала hайнаар ябуулагдана. Ажахын мэргэжэлтэд hүтэй үнеэдhээ гараhан эмэ тугалнуудые hайн харууhанда байлгажа, томо болгодог заншалтай. Нёдондо тус ажахы олон гунжадые тугаллуулжа, үнеэдэйнгээ тоо 112 толгойгоор олон болгоо. Һая тугаллаhан гунжадые зүбөөр эдеэлүүлэн haажа шадаhанай ашаар колхоз урда жэлнүүдтэ орходоо гүрэндэ hү худалдалгаяа hүрэггүй ехэ болгоhон байна. Үнгэрэгшэ жэлдэ эндэхи haалишад 100 үнеэн бүриhөө 91 тугал абажа түлжүүлээ. Үнеэдэй тоо олошоруулжа, үүлтэрынь hайжаруулха хэрэгтэ «Знамя Ленина» колхозой, «Забайкалец» совхозой мэргэжэлтэд анхаралаа ходо табина гэжэ эндэ тэмдэглэмээр. Хожомоо үнеэд болгогдохо хашарагуудые дүй дуршалтай малшадта даалгажа, hайн байрада харууhалдаг юм. Энэ хүдэлмэридэ гол анхаралаа табижа шадаhанайл ашаар дээрэ дурсагдаhан ажахынууд hү haалиа дээшэлүүлжэ, гүрэндэ hү тушааха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэжэ шадана бшуу.

Гэбэшье аймагай бусад ажахынуудта эмэ хашарагуудые зүбөөр харууhалха хүдэлмэридэ анхарал багаар табигдана гэжэ эндэ онсо тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Жэшээнь, 1973 оной январиин нэгэнэй байдалаар колхоз, совхозуудта тугаллаха 1356 гунжан тоологдоhон, энэл оной нэгэдэхи кварталай туршада үшөө 534 гунжан искусственна аргаар урэжүүлэгдэhэн байна. Үнгэрэгшэ жэлэй туршада ажахынууд үнеэдэйнгээ тоо 1890 толгойгоор олошоруулха байбал, үнэндөө 1423-ниинь үнеэдэй тоодо оруулагдаhан. Бухыдөө урэжүүлэгдэhэн гунжадай 467-ной олонхинь hубайрhан, тэдэнэй нэгэ хэдынь тугаллаhаншье hаа, үнеэдэй тоодо оруулагдангүй үлэшөө.

Энэ талаар Ленинэй нэрэмжэтэ, «Путь Ленина», «Заганский» колхозуудта, «Эрдэм», «Авангард» совхозуудта ехэхэн дутагдал бии. «Эрдэм», «Авангард» совхозуудта үнгэрэгшэ жэлдэ урэжүүлэгдэhэн бухы… дай 84—85-ниинь … тоодо оруулагдан… шөө. Ушарынь гэхэ… гунжадай олонхинь … hаншье hаа, ашаг ш… гатайhаа боложо, h… абажа үгөөгүй. … нэй удаа фермэhээ … даа. Тус ажахын хү… лэгшэд болон мэрг… үнеэдэй үүлтэр hай… жа, ашаг шэмыень … луулхэ хэрэгтэ хай… гээр, албан хойрогоо… на гэжэ энэ тоо, бари… сэд гэршэлжэ үгнэ…

Үнгэрэгшэ жэлдэ … Ленина» колхоздо 35 … нэй нэрэмжэтэ колхо… гунжан нимэрхүү … гаанhаа боложо, үнеэ… до оруулагдангүй ү… жэ эндэ тэмдэглэхэ х…

Мүн аймагай олон… хынуудта наhаяа хүс… хашараг, гунжад оло… бай гарана. Жэшээнь, … лэй эхиндэ Суулгын … до 229 hубай эмэ … байhан. «Эрдэм» сов… нинэй нэрэмжэтэ, … Ленина» колхозууд … имэрхүү байдалтай. … нэй нэрэмжэтэ кол… Суулгын совхоздо гу… hубайралга жэлhээ … олошорно. Һубайрh… жад ямаршье олзо о… гүйhөө гадна, ажахые … тар ехээр гарзатуулна… нинэй нэрэмжэтэ ко… лэй туршада харуул… hан хашараг бүридэ … хэриг 60 мүнгэ гар… гэхэ гү, али энэнь 12 … та үдэр болоно. Һуб… жадта колхоз, сов… жэлдэ хэды шэнээн … гаргашалhаниинь эли.

Түсэбтэ табан жэлэй… хэхы гурбадахи жэлдэ … гүрэндэ hү, мяха хү… жэлэйнгээ түсэб ду… шадаагүй юм. Олонх… хоз, совхозуудай бии … арга боломжонуудаа … хэрэглэжэ шадаагүй … hээ аймаг иимэ … байдалда ороо гэж… тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Һайн үүлтэрэй, туг… гунжадые дүй дур… малшадта даалгажа, … нгээ тоо жэшээгүй ол… гохо хэрэгтэ ажахын … бэрилэгшэд болон мэ… тэд hанаагаа табиха… тэй.

Зарим түрүү ажахы… түрүүшынхеэ тугалл… лэг гунжадые бэрхэ … шандэ даалгадаг. Һа… hэн гунжадые зүбөө… луулэн, үдэрэй хэдэ … hаагаад байхада хож… ехээр үгэдэг үнеэд… байна. Мэргэжэлтэ… энэ шухала хүдэлмэр… нагаа табижа, … эрид дээшэлүүлхын … ехэхэн хүдэлмэри … жэшээтэй.

Аймагаймнай hаал… сэбтэ табан жэлэй … хойлхы, дүрбэдэхи … гэдэхи кварталда гүр… худалдаха түсэбөө бол… урид амжалтатайгаар … жэ шадаба. Һаалиш… раалhан даабаряа … түрэтэйгөөр дүүргэхэ … го урдаа табяад, үз… эршэтэйгээр ажалла…

Б. БИМБА…
Мухар-Шэбэрэй ай… тоо бүридхэдэг гү… станциин начал…

КПСС-эй

райкомуудhаа

мэдээсэнэ

ПЛЕНУМ БОЛОБО

КПСС-эй Баргажанай райкомой II пленум боложо үнгэрбэ. «Партийна документнүүдые hэлгэлгын дүнгүүд ба коммунистнуудай түрүү зэргэдэ ябаха үүргэ дээшэлүүлхэ талаар бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» асуудалаар партиин райкомой нэгэдэхи секретарь Л. Б. Раднаев элидхэл хэhэн байна.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь М. Ц. Гармаев, «Иркутсклесстрой» трестын СМУ-гай парторганизациин секретарь Г. Л. Кудряшов, Баргажанай совхозой hү hаалиин фермые даагша Н. И. Зверькова, Бодоной совхозой директор В. Г. Гончаров, Баргажанай - Адагай лесхозой парторганизациин секретарь Т. З. Терехова, ВЛКСМ-эй райкомой нэгэдэхи секретарь Н. И. Патраков болон бусад хабаадалсаа.

Пленум зүбшэн хэлсэhэн асуудалаараа зохихо тогтоол батала абаа.

Б. ЛИНХОЕВ,
КПСС-эй райкомой инструктор.

ЗАЛУУ ҺААЛИШАД ЮУНДЭ ГОМДООБ?

Байгша ондо «Коммунизм» колхоз hү hаалияа эрид дээшэлүүлхын тула ехэхэн анхарал хандуулаа. Тус ажахын хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд табан жэлэй тодорхойлхы жэлдэ абаhан уялгануудаа болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө hаалишадай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлhэн байна.

Һаалишадай ажалай дүнгүүдые согсолон харахада, март hарын хахадаар тус ажахын гурбан гүүртын коллектив түсэбөөр хараалагдаhан 1540 центнерэй орондо 1632 центнер hү hааhан байна. Богонёор хэлэхэдэ, тэдэ жэлэй түрүүшын кварталай түсэб 106 процент дүүргэөд, үшөө 400 центнер hү тушааhанаа мэдүүлбэд.

Энэ гүүртын коллектив гансал январь hарада элдэб шалтагаанhаа — ажалайнгаа эмхидхэлэй hула дээрэhээ хараалагдаhан даабариияа дүүргээгүй hэн. Гэбэшье мүнөө залуу hаалишад февраль, март hаранuудта даабариия холо үлүүлжэ, hү hаажа, гүрэндэ эльгээхэ кварталайнгаа түсэб болзорhоонь урид — мартын 20-до бэелүүлhэн байна.

Энэ илалта имагтал залуушуулай ажалаа hайнаар эмхидхэжэ, үнеэдээ зүбөөр харууhалжа, тэжээлээ гамтайгаар, ашагтайгаар гаргашалhанай, мүн социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоhоной ашаар туйлагдаа бшуу. Ехэ hү hааха түлөө тэдэнэй эсэшэгүй тэмсэл ябуулжа байдагынь социалис мүрысөөнэй дүнгүүд элишэлнэ. Жэшээлбэл, залуу hаалишан Долгор Чойнова хэдэн hарын туршада мүрысөөндэ түрүү hуури эзэлhээр! Мүнөө энэ нүхэрнай туйлаhан дүнгөөрөө бусад нүхэдөө холо булижа гаранхай. Тэрэнэй удаа Дари-Дулма Дычинова, Сэндэма Митаханова хоёр ана-мана ябана.

Залуу hаалишадай нигэжэ эбтэйгээр, булта хэнhээшье дутангүй хүдэлхые оролдожо байдагынь hайшаалтай.

Гэбэшье колхозой партком ба комсомолой комитет залуу hаалишадай сүлөө сагаа аятай эмхидоор үнгэргэлгэдэ анхарал багаар хандуулна гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Мүнөө жэлдэ Залаа-Үбэрэйхидтэ нүүдэл кино оройдоол нэгэ удаа ерэhэн байна. Тиихэдээ библиотекын хүдэлмэрилэгшэд оройдоошье үзэгдөөгүй. Энээн тухай хэды хэлсэгдэбэшье, зохихо хэмжээн абтаагүй байhаар. Залаа-Үбэрэй гүүртын комсомолой эхин организацида 9 комсомолшууд тоологдодог. Тэдэ энэ организациин секретариин тушаалhаа буухаhаа хойшо комсомолой ажал зогсошоо. Суглаан үнгэргэгдэнэгүй, комсомолшуудай политhуралсалай хэшээлнүүд үнгэргэгдэхээ болиhоор үнинэй. Колхозой комсомолой комитедэй секретарь залуу hаалишадай ажал хэрэгүүдээр юундэшьеб hонирхоногүй. Ниитэ-эмхидхэхы хүдэлмэриин hула дээрэhээ залуушуулай эдэбхи үүсхэл унтаржа; ниитын ажалда хабаадалсахаяа болиhониинь гэмшэлтэй.

М. ГАЛСАНОВ,
О. КЛЕШНИН,
хүдөө бэшэгшэд.

Зэдын аймаг.

Улаан-Үдын аймагай «Искра» колхозой нэгэдэхи фермын түрүү hаалишан Прасковья Ивановна Родионовае харанат. Тэрэ hү hааха талаар байгша оной нэгэдэхи кварталай түсэбые мартын 17 болотор сүм дүүргэнхэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түрүү hаалишан П. И. Родионова.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ШЭНЭЛЭГДЭҺЭН САБШАЛАНГАЙ ШЭМ…

МАРТ 15 — ГАЗАР ҺАЙЖАРУУЛХА ГАБШАГАЙ ХОЁР ҺАРА — МАЙ 15

Минии багашагта манай эндэхи Могсохон, Хуурай, Гангата, Жэбхээhэн гэхэ мэтэ нютагуудай сабшалан дээрэ үбhэ хуряалгын үедэ досоогуурнь мори тэргээр гаргахын аргагүй гэхээр бирагар олон бухал байгша hэн. Жэл ерэхэ бүри тэдэ бухалнууд үсөөрэ үсөөрhөөр, эсэстээ ехэнхи сабшалан дээрэhээмнай өөдэтэй ургаса гарахаа болишоhон байгаа. Ушарынь юуб гэхэдэ, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ, тэрэнэй hүүлээрхи жэлнүүдтэ сабшалан ёhоор утэгжүүлэгдээгүй дээрэhээ урдань гаргагдажа байhан шэбхынь хүсэн дуүhашаhан, газарай урэжэл муудашаhан байгаа бшуу.

Иимэ түлюур түйган байдалые саашадаа тэсэхын аргагүй болоо. Юуб гэхэдэ, тон ехэ баялиг — сабшалангаа эзэгүй орхижорхёод, тэндэhээ мүртэй ургасын гарахагүйдэнь, хэдэн зуун километрhээ, ондоо тээhээ үбhэ тэжээл зөөхэмнай яашье хүлисэшэгүй байгаа.

Эгээл тиимэhээ бүгэдөөрөө хэлсэжэ, сабшалангаа үндэhөөрнь hайжаруулха, энээндэ мүнгэ зөөри, машина техникын хүсэ гамнангүй гаргаха гэжэ шиидээ hэмди. Тэрээнгүйгөөр үбhэ тэжээл ехээр бэлэдхэжэ, адууhа малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэнь тон бэрхэтэй гэжэ манай совхозойхид hайн ойлгоhон байна.

Тиигэжэ 1968 онhоо эхилээд, Худанай совхоздо сабшалан hайжаруулха тусгаар оньhожоруулагдаhан бригада эмхидхэгдээ. Мүн энээнэй хажуугаар нуга сабшалан үндэhөөрнь hайжаруулха, болдог, бургааhа сэбэрлэхэ, газарыень элдүүрилжэ, ногооной үрэhэ тариха тусгаар оньhожоруулагдаhан отряд бии болгообди. Тэрэ гэhэнhээ хойшо эдэ бригада отряд хоёр жэлэй ямаршье сагта ондоо ажалда hамшаагданагүй гансал сабшалангаа хараад байдаг юм.

Тэды олон трактор, машинануудые гансахан сабшаланда «уяжархёод» байхадамнай ашаг үрэ багатай байха бэшэ гү? Харин тэдэ техникые үбэл, хабарай үедэл наг шэбхэ шэрэхэдэнь луговодуудта үгөөд, бэшэ тээнь тракторна бригадануудтаа байгаа hаань дээрэ гэhэншүүгээр зариман хөөрэлдэдэг hэн. Үнэндөө, сабшалан хараха тусхай оньhожоруулагдаhан бригада, отрядые эмхидхэхэдээ, түрүүн бухы талаhаань бодомжолжо үзэhэн байгаабди. Бухы сабшалангаа үндэhөөрнь hайжаруулха зорилго табиhан хойноол юунайшье болоо hаань, ондоо тээшээ hамаарулагдахагүй, бээ даахан тусхай бригада, отряд бии болгоогүйдэмнай яашье аргагүй байгаа ха юм.

Совхоздо бухыдөө 4.213 гектар сабшалан бии. Тэрэнэй 2.185 гектарынь уhалагдадаг. Энээн дээрэhээ харахада, сабшалан манайда яhала элбэг гээшэ. Хэнэйшье мэдэhээр, энэ ехэ газарые хоёр-гурбан жэл соо хуу үндэhөөрнь hайжаруулжархиха, бултанайнь ургасые эрид дээшэлүүлжэрхихэ аргагүй ааб даа. Эндэ ехэхэн хүдэлмэри, горитой гаргаша хэхэ шухала байhаниинь элитэ.

Тиимэhээ түрүүн бухы газарайнгаа хүрьhэ шэнжэлжэ, хаана ямар хүдэлмэри хэхэб, хаанахи газарай хүрьhыень элдүүрилхэб, ямарыень шэбхэжүүлхэб, хаанань ногооной үрэhэ тарихаб гэжэ хуу нарийнаар шэнжэлжэ үзөө hэмди. Газар лэ гээд нюдэ балай элдүүрилээ hаамнай, туhа болохоhоо наана, тодхор болоожо магад шуу. Зарим холын сабшаланда шэбхэ зөөхэдэ гаргаша ехэтэй байхадань, тэндэ минеральна утэгжүүлгэ тарааха баатай болообди.

Нуга сабшалан үндэhөөрнь hайжаруулха талаар оньhожоруулагдаhан отрядай хэр ехэ хүдэлмэри хээ гээшэб гээд харая. Энэ отрядта 7 механизатор хүдэлнэ. Тэдэндэ мөөртэй хоёр «МТЗ» түхэлэй, гэнжэ мөөртэй табан трактор даалгагданхай. Тракторнуудта шагтагалаад, нэжэ бургааhа б… үндэhөөрнь хахалжа сэбэрлэхэ, нэгэ мүhэн намаг хатааха 5 плуг, жэжэ модо, hөөг бургааhа сэбэрлэхэ нэгэ оньhон түхеэрэлгэ, дисктэй баhал тэды шэнээн борной, досоонь уhа хээд шэрэхэ хүндэ катогууд, ороохо, ногооной үрэhэ тариха сеялкэ, минеральна утэгжүүлгэ тарааха оньhоной тэргэ гэхэ мэтэ техникэ үгтэнхэй.

Энэ отряд тиимэшье ехэ бэшэ гээшэ ааб даа. Тиигэбэшье hүүлэй дүрбэн жэлэй туршада тэрэ 300 гектарта болдог, бургааhа сэбэрлэжэ, газарайнь хүрьhэ хахалан элдүүрилжэ, нягтаруулан даруулаад, бултандань олон жэлэй ногооной үрэhэ таряа. Энээнhээ гадна, үшөө 1.500 гектар сабшалан дээрэ газарыень хахалан, ногооной үрэhэ хаалан байна.

Түрүүн хэдэн зуун жэлдэ ойроо хүртөөгүй хүрьhэтэй сабшалангаа хахалжа эхилхэдэмнай; зарим үбгэд дурагүйшэг, хайран сабшалангаа хэрэггүй болгохотнай гэлсэдэг hэн. Харин мүнөө сабшалан үндэhөөрнь hайжаруулхые буруушааха хүн манайда байхагүй. Юуб гэхэдэ, урдань гектарай 4—5 центнер, зарим жэлдэ нэгэшье бухал үбhэнэй гарадаггүй байhан газарhаа мүнөө ямаршье уларилтай жэлдэ гектарай 14—15 центнер үбhэн алдадгүй абтана бшуу. Энээнэй ашаар манай совхоз сабшалан hайжаруулгаар социалис мүрысөөндэ республика дотороо хоёр дахин амжалта туйлажа, шанда хүртөө.

Оньhожоруулагдаhан тусхай отрядай хажуугаар, сабшалан харууhалха баhа нэгэ бригада эмхидхэнэй хэрэг байгаа гү гээд зариман hанажа болохо. Үнэндөө, тэрэ тиимэ бэшэ. Сабшалан дээрэ саг үргэлжэ хүдэлхэ оньhожоруулагдаhан бригада 1460 гектар газар даажа абанхай. Тэрэнэйнь 960 гектарынь уhалагдадаг юм. Энэ бригадада 12 луговод хүдэлнэ. Мөөртэй «МТЗ» түхэлэй 7 тэргэтэй трактор, наг шэбхэ ашаха оньhон түхеэрэлгэтэй, бульдозертой 2 гэнжэ мөөртэй трактор, мүн үбhэ сабшаха, хуряаха техникэ үгтэнхэй. Совхозой үнинэй механизатор Ч-Д. Санжижаповай хүтэлбэрилдэг энэ бригада сабшалан дээрэ юу хэнэб? Тус… сэбэй ёhоор хабартаа … шалангаа модо, шу… сэбэрлэнэ, хүрьhэнэй … гүүр борной, … хүбхэнгыень … рэхи шоройень … Наг шэбхэ гаргаж… ральна утэгжүүлгэ … Зундаа тэдэнэр сабш… уhалдаг, үбhыень … абадаг, зеленко … юм. Намартаа, үбэлдэ… оньhожоруулагдаhан … сабшалан дээрэ ба… хэ зөөнэ, малай … фермэнүүдтэ үбhэ … шэрэлсэдэг, посхоод… hургаар бэлдэдэг. … Мүн энэ үедэ уhа… хаалта боолто, hубар… буудые заhабарилдаг…

Энээн дээрэhээ … тус бригада ондоо … hамаарулагдадаггүй… өөhэдынь хэхэ ажал … жэл соо хүрэнэ бшуу… нэр гансахан hүүлэй… жэл соо 20 мянган … шэбхэ сабшалан дээ… гөө. Жэл бүхэндэ 60…

БУРЯАД ЛИТЕРАТУРНА ХЭЛЭНЭЙ ХҮГЖЭЛТЭДЭ ОРОД ХЭЛЭН ЯМАР ҮҮРГЭ ДҮҮРГЭНЭБ?

СССР-эй социалис бүхы [illegible] болон арадуудай [illegible] бүхы талаараа [illegible] КПСС-эй нацио[нальна] политикын асари ехэ [illegible] хэлэнүүдэй [illegible] Урдань үзэг бэшэггүй [illegible] манай гүрэнэй олон [illegible] Совет засагай жэл[нүүдтэ] өөрын үзэг бэшэгтэй [illegible] литературна хэлэтэй боло[оо].

[Ма]най ороной националь[на] [illegible] хүгжэжэ бай[на] [illegible] ород хэлэн агуу [illegible] СССР-эй [illegible] ажаһуудаг ара[дууд] [illegible] хэлэнүүдэй [illegible] холбоо барисаатай [illegible] Энээн тухайда олон [illegible] түлөөлэгшэд, уран [illegible] тэрэ тоодо Бу[ряадай] [эр]дэмтэд Доржи Бан[заров], М. Н. Хангалов [illegible] бүтээлнүүдтээ [illegible] соо тэмдэглэнэ.

[Буряад] хэлэн ород үгэ[нүүдээр] [illegible] сэхэ баяжаһан. [illegible] буряад, ород арадуу[д] [illegible] хоорондоо эртэ урдан[һаа] [illegible] нягта холбоотой [illegible] байһыень гэршэлнэ. [illegible] Россиин буряадай һай[illegible] нэгэдэһэнэй һүү[лдэ] [illegible] ородууд Байгал шада[ар] [illegible] газар дээгүүр тосхонуу[д] бариад, һуурижажа [эх]илһэн юм. Тэрэ гэһэнһээ [бү]хо ород, буряадууд хур[illegible] ажаһуужа эхилээ бэ[лэй]. Буряадууд ородуудай [illegible]рынь болоһон дээрэ[illegible] [illegible]хилээд бүтээсэтэй зэр [illegible]үгүүдыень үмсынгөө [illegible] хэрэглэжэ эхилһэн [бай]гаа. Тэрэ үедэ буряад хэ[лэн]дэ олон ород үгэ абтажа [эх]илһэн байгаа. Жэшээнь: [һ]эрпэ (серп), борной (борона), паар (пар), ешмээн (ячмень), яарса (ярица).

Сибирьтэ капиталис ха[рил]саануудай хүгжэжэ эхил[һэн]дэ, ород элдэб терминүүд [бур]яад хэлэндэшье нэбтэ[рэн] орожо эхилһэн юм. Жэ[шээ]нь, тэрэ үедэ яармаг (ярмарка), хүпеэс (купец), [illegible]дсэ (ситец), ниидхэ (нитка), мохоорхо (махорка), шарбуунса (червонец) [гэхэ] мэтэ абтаһан үгэнүүд [бур]яад хэлэндэ бии болоо. [Ор]од хэлэнэй нүлөөгэй удха [илан]гаяа буряад арадай эконо[мико], соёл культура болон [у]зэг бэшэг хүгжөөлгэдэ, [ил]ангаяа Октябриин револю[циин] һүүлээр элеэр тодорон [гар]аһан байна.

«Совет Социалис Респуб[ликн]уудай Союзай 50 жэ[лэй] ойдо бэлдэхэ тухай» [тог]тоолдоор КПСС-эй ЦК-гай [гар]алан абаһан тогтоол до[тор] иигэжэ хэлэгдэнэ: [«С]ССР-эй 40 гаран наци [бол]он арадууд Совет заса[гай] жэлнүүдтэ өөрын үзэг [бэшэ]гтэй болоо. Олохон ара[ду]д нийтэ национальна үзэг [бэш]эггэй, бүрилдэһэн лите[рату]рна хэлэгүй байһан [юм]. Дундада зуун жэлэй [ша]н зарим хэлэнүүдтэ ту[illegible] шэгээр урданай үзэг бэ[шэг] хэрэглэжэ [illegible] мү[нөө] үеын арадай жэнхэни хэлэнүүдэй эшэ үндэһэнһөө [illegible] бай[гаа»]. Буряадууд Октябриин хубисхалай урда тээ хуушан монгол үзэг бэшэг хэрэглэ[дэг] байһан юм.

Эгээл иимэһээ национальна үзэг бэшэгтэй литературна хэлэ бии болгохо, буряад хэлэнэй орфографи, орфоэпи болон терминологи зохеон гурмишуулха шухала болоо юм. Буряад литературна хэлэ [бэшэг] Коммунис партиин, «Совет» [гүрэнэй] саг[ай] [illegible] Ород алфавит буряад литературна хэлэн[дэ] олон [illegible] урдань хэрэглэгдэдэг [illegible] ашатай байһанаа эли[рүүлээ].

Совет засагай жэлнүүдтэ буряадай литературна хэлэн бүхы талаараа һалбаран хүгжөө. Литературна хэлэ бэ[illegible] хүг[жэлтын] [illegible] бу[illegible] ун[illegible] Хоца Намсараевай, мүнөө үеын буряад поэдүүд болон уран зохёолшодой бэшэһэн уран зохёолнууд айхабтар ехэ аша туһа хүргэһэн байна. Манай уран зохёолшод буряад хэлэнэй баялигые, арга боломжо болон хуули ёһые шадамараар хэрэглэжэ, литературна хэлэ хүгжөөлгэдэ эдэбхитэйгээр, зохёохы ёһоор хандана. Гэхэтэй хамта, буряад уран зохёолшод Максим Горькиин, Владимир Маяковскиин, Алексей Толстойн, Михаил Шолоховой, Александр Фадеевэй, мүн ородой бусадшье элитэ ехэ уран зохёолшодой бэшэһэн зохёолнуудһаа һургаал абажа, арадайнгаа хэлэнэй барагдашагүй баялигые шадамараар хэрэглэжэ, мүнөө үеын шэнэ хүнэй ухаан бодолые зүбөөр харуулжа һурана.

Совет засагай жэлнүүдтэ буряад арадай политическэ, экономическа болон культурна ажабайдалда болоһон гайхамшагта ехэ хубилалтанууд буряад хэлэндэ горитойхон нүлөө үзүүлһэн байна. Энэ нүлөөн буряад хэлэнэй үгын жасые ехэтэ баяжуулаа. Буряад хэлэнэй үгэ бүридхэхэ элдэб арга хэрэгсэлые, үгын хүгжэлтые шэнжэлхэ саг ерээ.

Совет засагай жэлнүүдтэ буряад хэлэнэй нийтын үүргэ улам үргэдхэгдэһэн байна. Хэрбээ урдань буряад хэлэн үсөөхэн үүргэ дүүргэдэг, имагтал ажаһуудалда хэрэглэгдэдэг байгаа һаа, харин һүүлэй үедэ литературна хэлэн ехээр хүгжэжэ, уран зохёолдо, газетэ, журналнуудта, ородһоо буряад болгогдоһон элдэб оршуулгануудта, буряад театрта, уран һайханай бүлгэмүүдтэ, радио, телевиденидэ, буряад литературна хэлэндэ хэрэглэгдэдэг болоо. Буряад хэлэн ород хэлэнтэй хамта и д х а м ж а- ойлгуулаМжын, үзэл сурталай болон улас түрын хүдэлмэридэ: лекци, элидхэл хэлгэдэ, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэлгэдэ хэрэгтэй болоно. Тиимэһээ буряад литературна хэлэн Совет засагай жэлнүүдтэ амжалтатайгаар хүгжэһэн байна. Буряад литературна хэлэн коммунизмда шэлжэн орохо үедэ дээрэ дурсагдаһан ниитынгээ үүргэнүүдые бүримүһэн дүүргэжэ үргэлжэлхэ юм.

Ород хэлэн хадаа СССР-эй арадуудай хэлэнүүдые баяжуулан хүгжөөлгэдэ, нарижуулгада түүхэтэ үүргэ дүүргэнэ. Энээн тухайда КПСС-эй Программа дотор иигэжэ хэлэгдэнэ: «Ород хэлэн гээшэ бодото дээрээ СССР-эй олон нациин арадуудай хоорондо харилсан ажаллаха хамтын хэлэн болонхой». Гэхэтэй хамта ород хэлэн манай ороной ехэ, бага бүхы арадуудай соёл культура хүгжөөлгын барагдашагүй булагынь болонхой. Жэшээнь, ород хэлэнһээ буряад хэлэн дээрэ оршуулагдаһан оршуулганууд республикын хэблэлһээ гараһан бүхы продукциин горитой хубиень эзэлнэ. Оршуулгаар дамжуулагдаһан национальна хэлэндэ шэнэ терминүүд, синтаксическа шэнэ шэнэ обородууд болон стилистическэ шэнэ зүйлнүүд бии болоно, үндэһэн литературна хэлые нарижуулан һайжаруулна. СССР-эй арадуудай хэлэнүүдтэ ород хэлэн гүнзэгыгөөр нүлөөлдэг байна. Энээн тухай хальмаг арадай мэдээжэ поэт Давид Кугультинов «Известия» газетын корреспондентын табиһан асуудалда һонирхомоор харюу үгэһэн юм. Тэрэнь тус газетэдэ толилогдоһон байгаа: «Та өөрынгөө түрэл хальмаг хэлэн дээрэ бэшэдэг байнат. Тиибэшье танай уран зохёолой ажалда ород хэлэн ямар нүлөө үзүүлдэг гээшэб?» гэһэн асуудалда иигэжэ харюусаһан байна: «Арюудхаха агуу хүсэтэй ород хэлэнэй туһалаагүй һаань, удаан саг соо шүлэг бэшэжэ һурахагүй байгааб. Хэрбээ би, хальмаг литературын түлөөлэгшэ, манай ороной бусад арадуудай литературын түлөөлэгшэд болохо минии нүхэдтэл адли, уншагшадай дура татамаар ямар нэгэн зохёол бэшээ гээшэ һаа, имагтал ород хэлэнэй ашаар түрэл национальна культураһаа гадна, ородой түрүү соёл культурые, мүн дэлхэйн бусадшье арадуудай эрдэм, соёл болбосоролые ойлгон хадуужа абаһан байнаб. Энэ гайхамшаг хэлэн хадаа манай ороной арадуудай бэе бэеэ һайнаар ойлголсоходонь, бэе бэедээ һайнаар нүлөөлхэдэнь туһална бшуу. Ород хэлэнэй гол удха шанарые эгээл иигэжэ ойлгоноб».

Буряад хэлэндэ, илангаяа литературна хэлэндэ, ород хэлэнэй ямар нүлөө үзүүлдэг байһыень саг үргэлжэ ойлгонобди. Ород хэлэн гээшэ буряад хэлэнэй бүхы хүгжэлтэдэ, илангаяа үгын жасын баяжалгада горитой аша туһа хүргэнэ.

Ород хэлэнэй нүлөөн доро буряад литературна хэлэнэй орфографинь нарижан һайжараа. Интернациональна терминүүд, ород үгэнүүд болон советизмүүд орфографиингаа талаар балай хубилангүйгөөр буряад литературна хэлэндэ дамжан ороно. Жэшээнь, совет, коммунизм, парти, колхоз, совхоз гэхэ мэтэ. Эгээл иимэһээ ород хэлэнһээ буряад хэлэндэ абтаһан үгэнүүд орфографическа бэшэлгээрээ революциин урда тээхи абтаһан үгэнүүдһээ эрид хубилаа. Ород хэлэн буряад хэлэнэй хүгжэлтэдэ ямар нүлөө үзүүлээб гэбэл: нэгэдэхеэр, абтаһан үгэнүүдээр (комсомол, парти, социализм, коммунизм гэхэ мэтэ), өөрэ обородуудаар (эбсэшэгүй вүришэлдөөтэ ангинууд — «антагонистические классы», коммунизмда харша үзэл бодол — «антикоммунизм»), хоёрдохёор, сэхэ оршуулагдаһан үгэнүүдээр (нюдарган — «кулак», улаантан — «красные», сагаантан — «белые» гэхэ мэтэ), гурбадахяар, онсо синтаксическа модельнүүдые бии болголгоор, түсхайлан хэлэбэл нэгэ удхатай үгые хоёр-гурбан үгөөр тайлбарилгаар (модо бэлэдхэл — «лесозаготовка», түшаалта нюурнууд — «должностные лица») буряад хэлые баяжуулдаг байна. Энээнһээ гадна, буряадай литературна хэлэнэй нийтэ публицистическэ стиль болон һуралсалай номуудай хэлэн мүн лэ юрэнхы дээрээ ород хэлэнэй шиидхэхы нүлөөн доро бии болоо.

Буряад хэлэнэй ород хэлэнтэй нягта холбоотой болоһон ушар ород хэлые һайн дураараа үзэхэ, шудалхадань, хоёр хэлые һайн мэдэхэ болоходонь, буряадуудта ехээр туһална. Ород хэлэн буряад зоной хоёрдохи түрэлхи хэлэнийнь болонхой. Хоёр хэлэ һайнаар мэдэдэг болоходоо, нэгэ хэлээ хаяха гэһэн удхатай бэшэ. Харин хоёр хэлэ һайнаар мэдэхэ ушар болбол өөрынгөө түрэлхи хэлые, мүн элдэб яһатанай хоорондо харилсадаг ород хэлые бури һайнаар шудалха асуудалда туһалха байна.

Ород хэлэн гээшэ манай Совет орондо «баалалтаар» үзэгдэдэг хэлэн гээшэ гэжэ зарим ээрхэг түримхэй буржуазна эрдэмтэд тайлбарилхые оролдодог. Жэшээнь, буржуазна зохёолшо Вольфганг Вретгольц «Националь цейтунг» гэдэг Швейцариин буржуазна газетэдэ 1964 ондо статья толилходоо иигэжэ бэшэһэн юм: «Буряадууд, яхадууд, эвенкнүүд болон нанаецуудай, мүн Сибирь болон Алас-Дурнадахи бусадшье арадуудай хэлэн хосорон һалажа байна, тиимэһээ Буряадай, Яхадай, мүн бусадшье арадуудай уран зохёолшод өөһэдынгөө зохёолнуудые ород хэлэн дээрэ бэшэхэ баатай болоно».

Энэнь буржуазна пропагандын бузар муухай хардалга гүрдэлгэ мүн.

Ушар байдалые буруугаар тайлбарилдаг буржуазна номнолшодой һанал бодолые манай совет арадай жаргалта байдалай баримтанууд элеэр гэршэлэн харуулна. Нэгэдэхеэр, ондоо хэлэнүүдһээ абтаһан үгэнүүдэй ашаар хэлэнэй баяжалга хадаа юрэнхыдөө хэлэнүүдэй хүгжэлтын гол шухала, байлашагүй хуулинуудай нэгэниинь болоно. Хоёрдохёор, манай орондо ажаһуудаг элдэб олон яһатанай хэлэнүүдэй эрхэ сүлөөтэйгөөр хүгжэдэг байһые иимэ баримтанууд гэршэлнэ. СССР-эй бүхы хүн зоной 94,3 процентнь эхэ эсэгынгээ хэлэдэг хэлые түрэл хэлэмнай гээшэ гэжэ тоолоно. Гурбадахяар, манай ороной ород бэшэ арадууд өөһэдынгөө дотоодын хуулита эрилтые хараада абажа, ород хэлые һайн дураараа шудална.

Ород хэлэ мэдэдэг, тэрээнние эдэбхитэйгээр хэрэглэдэг эрхэтэн манай орондо улам олошоржо байна. 1970 ондо СССР-тэ болоһон хүн зоной тоо бүридхэлэй ёһоор, манай орондо ажаһуудаг 42 миллион шахуу ород бэшэ яһатан ород хэлые өөрынгөө хоёрдохи түрэлхи хэлэмнай гэжэ нэрлэһэн байна. СССР-тэ ажаһуудаг 315 мянган буряадай 92,6 процентнь буряад хэлээ түрэлхи хэлэмнай гэжэ нэрлээ. Эдэ баримтанууд Совет засагай жэлнүүдтэ национальна хэлэнүүдые хүгжөөхэ, түрэл болон ород хэлые һайнаар шудалха талаар ехэ амжалтын түйлагдаһые элеэр харуулна.

Ород хэлэн хадаа экономико болон соёл культурын талаар түйлаһан амжалтанууддаа андалдан, халан абалсаха хэрэгтэнь национальна республиканууддта туһална. Тиимэһээ манай ороной арадуудай, тэрэ тоодо буряадуудай зүгһөө ород хэлые һайн дураараа үзэхэ, шудалха гээшэ угаа ехэ удхатай шанартай.

Улзы-Жаргал ДОНДУКОВ,
хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат.

«ПААТААХАНАЙ ЗУРАГУУД»

НОМОЙ ТАЛ

Поэтесса Цырендулма Дондогой үхибүүдтэ зорюулһан шүлэгүүдые бэшэдэг болоһоор үнихэн боложо байна. Тэрэнэй шүлэгүүдынь газетэ, журналнуудта, хамтын согсолбонуудта соо толилогдодог байһан юм. Һаяхан поэтессын үхибүүдтэ зорюулһан шүлэгүүдэйнь «Паатааханай зурагууд» гэжэ согсолбори Буряадай номой хэблэлээр гараба.

Энэ ном тон зохидоор шэдижэн гоёогдонхой. Уран зурааша Б. В. Инкижиновэй зураһан оролдосо, бэлиг шадабари яһалашье харагдана.

Согсолбори өөрын сюжеттэй гэхэ гү, али байгуултатай. Ном соо ороһон шүлэгүүдые хоорондонь холбоһон нэгэ зүйл бии бшуу. Тэрэнь нэгэл герой, Паатаахан хүбүүн болоно.

Хүлхисөөн гэжэ нютагта
Хүйюухэн хүбүүе
танихагта?
Олохон тиимэ хүбүүдһээ
Гүндоохонш юумэнь үгыл
даа.

гэжэ автор герой тухайгаа бэшэнэ. Тингэһэнэй һүүлдэ оролто болгон:

Зундаа гүйсөө зургаагаа.
Зураг зуража зугаалаа.

Зураг бүхэнинь, бидэндэ.
Юу хөөрэгшэ ааб эйдэ?.. — гэжэ бэшэнэ.

Иигэжэ лэ номой хуудаһануудые хойно хойноһоонь иран Паатаахан зурагуудтай эдир уншагшад танилсаха. Гэхэ зуура энэ зургаатайхан хүбүүнэй гэр бүлэтэй, хани нүхэдтэй гол түлэб танилсаха зуураа, гэрэй амитадые, элдэб юумэнүүдые зураһыень һонирхон хараха байха.

«Түргэхэн шэлээ зүүгээд лэ, оймһо нэхэдэг» төөдэйнь, «энгэртээ дэгэлээ шагтайлган, эрмэгтээ гуталаа шантайлган»... «жаахан гааһа зууһан» үбгэн абань, «шэнэ һонин кино шэлээд харуулдаг» залуу эжынь, «хүүгэдые таридаг бэшэ — хурьга, тугалай эмшэн» абань зурагууд дээрэ Паатаахан гараар зурагдаһан. Хажуудань уран гоёор, зохидхоноор бэшэһэн шүлэгүүд барлагданхай байха юм.

Мүн аха, эгэшэеэ, «үргэеэ хухарһан» шарга, тэбхэрхэн радиогоо, унагаа, заганан, миисгэй болоод Ниигар нохойгоо, Эреэдэй үнеэгээ, ямаадайгаа зуража, үетэн нүхэдөөшье мартаагүй ехэл бэрхэ, һүбэлгэн хүбүүн байһыень эдир уншагшад багсаан ойлгохо бэзэ.

Энэ Паатаахан зурагуудта таарулан бэшэгдэһэн шүлэгүүд тон зохид. Байгуулгаараа орёо бэшэ, удхань яб гэмэ эли. Автор үхибүүдые, тэдэнэй абари зангые, юугээр һонирходогыень һайн мэдэхэ байһанаа эндэ харуулаа гээшэ. Юуб гэхэдэ, Цырендулма Дондогой олон жэлдэ багшаар хүдэлһэн хүн ха юм.

Үхибүүн хараһан, үзэһэн юумэеэ толгойхон сооһоо «буйлуулна». Энэ хараһан юумэн туһаагаа гүнзэгы удхатай, болбосоронги тобшолол хэжэ шадаашьегүй һаа, һайн муу гэжэ гү, али һайшааһан, буруушааһанаа мэдүүлдэг гээшэл.

Үхибүүд табатай, зургаатай болоод ябахадаа, зураг зураха дуратай болодог. Хүбүүнэйнгээ гү, али басагайнгаа зурагуудые харахадаа, ямар нэгэ юумэ адлирхуугаар зураһандань гайхахат. Зүгөөр «бүхэлеэрээ» тон зүб бэшэшье һаа, ямар нэгэ онсо зүйлөөрөө адли байна ха юм. Жэшээлхэдэ, Паатаахан төөдэйгөө зурахадаа нюдэнэйнь шэлые, оймһо ойдогыень хараадаа абаа һаа, үбгэн абадаа «жаахан гааһыень зуулгаа», тэрэнэйнгээ «энгэртэй дэгэлыень шагтайлгаа, эрмэгтэй гуталыень шантайлгаа» ха юм. Энээн тухай юундэ хэлэнэбши гэхэдэ, иимэ. Поэтесса Цырендулма Дондогой бишыхан үхибүүдтэ дүтэ, ойлгосотой, иимэ номуудта табигдадаг шанга эрилтэдэ таарама ном гаргаа гэжэ хэлэхээ һанана гээшэбди.

Мүн ном соо ороһон шүлэгүүд үхибүүдые удаан саг соо адаглажа бэшэгдэһэн гэжэ багсаамаар. Юуб гэхэдэ, согсолбори соо мэргэн ажаглалтанууд, үнэхөөрөө үхибүүн хэлээ гэжэ этигэмээр мүрнүүд олон.

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

[ха]тарта минеральна үтэгжүүлгэ тараадаг байна.

Эдэ бүгэдын ашаар тус [бриг]адын дүршэлтэй луговод С. П. Линейцев, Ц. Д. [Да]мбалов, Ц. Б. Дамдинов, Д. Дарижапов, Б. Б. Бу[illegible]лов, Г. Ф. Файзулин [гэ]эд тус тустаа даажа [абаһ]ан 70—80 гектар сабшалангайнгаа гектар бүриһөө [дун]да зэргээр 20—25 центнер үбһэ хуряана.

Гэхэтэй хамта сабшалан [һайж]аруулха талаар бүхы [асуу]дал хэгдэшөө гэхын аргагүй. Саашадаа [illegible]рын сабшалан һайжаруулха талаар хэхэ юумэн [оло]н ехэ. Үбһэ ногооной [ург]аса барим тэды дээшэл[дээ]шье, бүхы адууһа малнай [тэж]ээлээр гүйсэд хангагданагүй.

Эгээн тиимэһээ мүнөө [ма]ртын 15-һаа майн 15 болотор соносхогдоһон габшагай хүдэлмэриин хоёр һара [соо] бүришье эршэмтэй шанга хүдэлхэ болонобди. Эдэ [ү]дэрнүүдтэ сабшалан дээрэ [ү]гэ шэбхэ гаргаха хүдэлмэри үргэн далайсатайгаар [ябу]улагдана. Ч-Д. Санжижаповай даадаг оньһожоруулагдаһан бригадын, Ц-Д. Цыреновэй даадаг оньһожоруулагдаһан отрядай механизаторнууд хамта 13 трактораар шэбхэ зөөнэ. Тэдэнэй хүсөөр үсөөхэн үдэр соо 2500 тонно шэбхэ хээрэ гаргагдаад байна. Энэ габшагай хоёр һара соо 7500 тонно шэбхэ сабшалан дээрэ гаргагдаха болоно. Эдээнһээ гадна, 2-дохи отделенидэ Цырен Санжиевай даадаг звено баһал шэбхэ зөөнэ, посхоод бариха һургааг ойһоо шэрэнэ. Тиихэдэ Ч-Д. Санжижаповай бригадынхид 10 мянган һургааг бэлдээ. Хабартаа тэрээгээрнь Үлзытэдэ, Нуурай арадахи сабшалан хуу хорёологдохо юм.

Зарим луговодууд, механизаторнуудынь газар уһалха хаалта боолто, һубаг ханаабуудые һэльбэн заһажа, шэнээр барижа байнхай. Уһалууриин түхеэрэлгэнүүд гол түлэб бэлэн болгогдоо. Иигээд шэбхэеэ эхэнхиинь хээрэ гаргаад, апрель соо минеральна үтэгжүүлгэеэ тараажа захалхамнай.

Оньһожоруулагдаһан отряд бригада хоёрнай үбэлдөөшье миин байгаагүй. Тэдэнэр намарһаа хойшо 5200 тонно шэбхэ сабшалан дээрэ гаргаа, 100 гектарта болдог тэгшэлээ, 130 гектарта бургааһа шугы арилгаа юм.

Байгша ондо хамта үшөө 300 гектар сабшалангай хүрьһэ элдүүрилжэ, тэгшэлжэ, үндэһөөрнь һайжаруулаад, олон жэлэй ногоо тарихабди. Тиихэдэ хабартаа, зундаа үшөө 500 гектар һайжаруулагдаһан сабшалан дээрэ ногооной үрэһэ тарихаар бэлэн болгонхойбди.

Тиигэжэ ойрын хоёр-гурбан жэлдэ бүхыдөө 3000 гектарта олон жэлэй ногооной ургадаг, һайжаруулагдаһан, удаан хэрэглэгдэхэ сабшалантай болохобди. Тэдэнһээ гектарай 20 центнерһээ бага бэшэ ургаса хуряажа, жэл бүри 500 центнер олон жэлэй ногооной үрэһэ сохижо абадаг болохо зорилго табигдана.

Энээнтэй хамта бүри ехэ сабшалан уһалдаг болохын тула баһал горитой хүдэлмэри хэхэ зэргэтэйбди. Илангаяа Хуурайн, Шара Жалгын уһалууриин һубаг ханаабуудые шэнэлэн бариха, хүсэ ехэтэй болгохо байнабди. Һараантай, Жэбхээһэн гэжэ газарнуудта үшөөл ехэ сабшалан ундалуулха арга бии. Хэрбээ эндэ уһалууриин инженерна түхеэрэлгэтэй хаалта, һубаг ханаабуудые бариха һаа, 4—4,5 мянган гектар сабшалан, бэлшээри уһалха аргатай. Теэд тэндэхи газарые шэнжэлхэ, барилгын проект табиха талаар манай хэһэн захилые проектнэ организацинууд мүнөө хүрэтэр дүүргэнэгүй.

Манай ажахыда бэлшээриин газар яһала бии. Саашадаа тэрэнэй эхэнхиие хорёолжо, үтэгжүүлээд, уһалаад, үнеэдые, эхэ хонид, гүрэндэ тушаагдаха хонидые адуулха һайжаруулагдаһан бэлшээри болгохо арга соломжо бии. Тиихэдэ энэ хүдэлмэри хэхэ техникэ, хүсэн, мүнгэ зөөри үшөөл дүталдана.

Табан жэлэй тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлдэ Худанай совхозой механизаторнууд, луговодууд бүхы сабшалангай гектар бүриһөө 12,5 центнерһээ бага бэшэ, тэрэ тоодо уһалагдадаг олон жэлэй ногоо тариһан газарһаа гектарай 15 центнер ургаса абажа, бүхыдөө 55 мянган центнер эрхим шанартай үбһэ хуряаха зорилготой. Тиигэжэ табан жэлэй һүүлшын жэлдэ мяха, һү, нооһо бүри ехээр абаха, гүрэндэ худалдаха байнабди.

Б. САНЖИМИТЫПОВ,
Хэжэнгын аймагай Худанай совхозой главна мелиоратор, парткомой секретарь.

БАЙГАЛАЙ ЭРЬЕЫН БААТАР

ОЧЕРК

Домог суута Байгалай эрьедэ түрэһэн хүн эрэлхэг зоригтой, шираг зүсэтэй, сэбэр һэшхэлтэй байха ёһотой юм гээд үшөө бага балшар ябахадань, эхэнь хүбүүндээ хэлэгшэ бэлэй. Эхынгээ эдэ үгэнүүдые Сеня хүбүүн бүхөөр хадуужа абаа һэн. Совет Армиин зэргэдэ алба хэхээ ошохоһоо урид Семен Батагаев хурдаар гүйдэг, бэрхээр һурэдэг, гранага холо шэдэдэг болоһон байгаа. Эдэ бүгэдэнь тэрэнэй фронт ошоходонь хэды туһатай байгаа һэм.

Баатар зоригтой хүнүүд Эхэ ороной ходоодоо хэрэгтэй байдаг. Семен Батагаев Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда ошоходоо, халуун гал соо сэхэ тудаа һэн. Тиихэдээ дайсанай харата ябуулгануудые түрүүшын үдэрһөө үзэн ядажа, добтолгоһоо добтолгодо тэрэнэй мэргэжэл шадабари дээшэлжэ байгаа.

Локня гэжэ станци шадар манай сэрэгшэд фашистнуудай добтолгонуудта хоёр үдэр соо шанга харюу үгэжэ байба. Зүгөөр гурбадахи үдэртөө Батагаевай алба хэдэг стрелково дивизи фашистнуудай стратегическэ талаараа шухала пункт — Локня станциие эзэлээ һэн. Тэрэ байлдаанда Семен Батагаев Баргажанай алагай дунда һургуулида һуража байхадаа математикаар түргэхэнөөр тоо бододогтоол адли миномёдоо тодхоод лэ байдаг байгаа.

Батагаевай эльгээһэн минанууд дайсадые хиргажа мэдээ. Гэбэшье 30 минометчигһоо оройдоо 11-ниинь амиды үлэһэн бэлэй.

Байлдаанай һүүлээр полкын командир майор Кожевников сэрэгшэдэй урда иигэжэ хэлээ һэн:

— Манай полкын хуби заяае эдэ дүрбэн — артиллерист Кулиев, минометчик Батагаев, пулемётчик Соколовский, автоматчик Раздорский гэгшэд шиидхээ.

Ород Соколовский, украин хүбүүн Раздорский, азербайджан Кулиев гэгшэдэй үнэн зүрхэнһөө амаршалжа тэбэрихэдэнь, залуу сэрэгшэ Семеной нюдөөрнь уһан гүйгөө бэлэй. Локня станци шадар эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэһэнэйнь түлөө Батагаевта младша сержантын нэрэ зэргэ олгогдожо, «Алдар солын» III-дахи шатын орденоор шагнагдаа.

Совет Литвагай ниислэл хото Вильнюсые дайсанай «һабарһаа» сүлөөлхын түлөө тулалдаае Семен Батагаев элеэр һанана. Тэдэнэй нэгэ нүхэр үйдсэ хүндэлэн гүйжэ ябатараа, шархатаад унашоо. Немецүүд тэрэниие пленд абаха гэжэ оролдобошье, манай мэргэн буудагшадай буугай тобшонуудһаа холо ошодоггүй байба. Батальоной командир Шевцов тэрэ үедэ иигэжэ захираа:

— Загидулин! Батагаев! Нүхэрөө абарагты! Татар бурят хоёр урда урдаһаа нэгэ харалсаад, дайсанай урдаһаа дабшаба. Батагаев энэ үедэ дайсанай хэдэн ДОТ бута сохижо, абяа аниргүй болгожо шалаһан байна. Буряадай поэт Данри Хилтухин «Орьёлто Ойхоной мэргэн» гэһэн поэмэ соогоо энээн тухай иигэжэ бэшэһэн байна:

«Оршон тойрон
абаһаар намдуурхадань,
Огторгойн тооһо
мананай бууурахадань,
Батагаев миномётчигой
гарые
омогтойгоор майор
адхажа,
Баясхалан полкынгоо
зүгһөө хүргэбэ:

— Баатарлиг ёһоор
тулалсааш, —
гэбэ.

Вильнюс хотые сүлөөлхын түлөө баатарлигаар тэмсэһэнэйнь түлөө «Алдар солын» II-дохи шатын орден сээжэдэнь яларба. Прибалтикын газар дээрэ дайлалдажа ябахадаа, Батагаев «Алдар солын» орденуудай дүүрэн кавалер болоһон юм.

Дайнай һүүлээр ахалагша сержант Батагаев Онгурен нютагтаа ерээд, киномеханигаар ажаллаа. Элдэб янзын кино, нэн түрүүн «дайн тухай» кинофильмнүүдые харуулдаг бэлэй. Юуб гэхэдэ, «дайн тухай» кинофильмнүүдынь Байгал далайнгаа эрьедэ бусаагүй аха дүүнэр, хани нүхэд тухайнь, дайшалхы жэлнүүд тухайнь һануулдаг байгаа.

Поэт Данри Хилтухинай Онгурен ошоходонь, клуб соонь «Александр Матросов» гэжэ фильм харуулагдажа байгаа һэн.

Мүнөө Семён Иванович Батагаевтан үнэр баян ажаһууна. Тэдэнэр 7 үхибүүтэй. Ехэ хүбүүниинь Эрхүүгэй университедтэ, басаганиинь — зоотехнигэй мэргэжэл шудална, үшөө нэгэ басаган — соёл гэгээрэлэй училищида һурана. Бусадынь нютагайнгаа һургуулида ябана.

Семён Иванович дүрбэ дахин шархатаһан байбашье, хүл хүнгэн зандаа: агнуурида ябадаг, Байгал далай дээрэ загаһашалаадшье туршадаг.

«Алдар солын» орденой дүүрэн кавалер С. И. Батагаев Вильнюсэй сэрэгэй патриотическа музейн коллективэй уряагаар Совет Литвагай ниислэл хотодо һаяхан ошоод ерээ. Байгалай баатарые тэдэнэр хани халуунаар угтаа.

Үшөө нэгэ болоһон ушар тухай дурдая. Семён Иванович майн 9-дэ парадта хабаадахаар Москва уригдаһан байгаа. Поездһоо буугаад ябахадань, «наашаа ерыт, нүхэр» гэжэ ооглобод.

— Бидэ Донбассһаабди. 400 хүн аад, «Алдар солын» орденой нэгэ кавалертэйбди. Бидэнтэй хамта ябалсыт, — гэжэ тэдэнэр урибад.

«Алдар солын» орденой дүүрэн кавалернууд танилсаба.

— Семён Иванович Бровичев.

— Семён Иванович Батагаев.

Фронтовигуудай колонные толгойлжо ябаһан генерал-лейтенант «Алдар солын» ордентонтой мэндэшэлэлсээд, саашаа гэшхэлжэ ябахадань, Бровичев гэнтэ: «Би энэ генералые мэдэхэ байнал хаб», — гэбэ.

Бровичев Батагаев хоёр тэрэ генералай хойноһоо гүйлдэшэбэ. Үнэхөөрөөшье, тэрэ генералынь Бровичевой алба хэдэг дивизитэй зэргэлэн дайлалдаһан дивизиин командир байһан байгаа. Тиигэжэ тэдэнэр дайшалхы замаа һанан дурсаха, үнэн зүрхэнһөө баясаха ушар шалтагаантай байгаа бшуу.

Зүгөөр Байгалай эрьеһээ ерэһэн Семен Иванович, Донбассай — Семен Иванович Улаан талмай дээгүүр алхалалдажа гараа... Семен Иванович Батагаев тэдээнтэй ябахадаа, өөрынгөө полкын хүнүүдтэй ябаагүйб гэжэ нэгэшье урмаа хухараагүй. Юундэб гэхэдэ, тэрэ үдэр фронтовигуудай аха дүүгэй полк, нэгэ арми — сүлөөрэлгын арми алхалжа ябаа бшуу.

В. ХАРАХИНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: С. И. Батагаев.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

КУБЫН ГИДРО-БАРИЛГАШАД

ГАВАНА. Эндэхи провинциин гидро-барилгашад Канаси мүрэнние хааба. Эндэ тогтоогдоһон сөөрэм 56 миллион кубическа метр багтаамжатай. Сөөрэм соо суглуулагдаһан уһан ойро тойрон оршодог мал ажалай фермэнүүдэй бэлшээринүүдые, саахарай тростнигай плантацинуудые болон бусад ургамалнуудай талмайнуудые ундалуулха байна. Тэрээнһээ гадна, мүн ажаһуудалай пунктнуудые уһаар хангаха юм.

Арадай засагай жэлнүүдтэ орон дотор сөөрэмүүд соо уһан 75 дахин ехээр суглуулагдадаг болоо. Ехэ болон бага хэмжээнэй 360 гаран сөөрэмүүд баригдаа, уһалууриин барилга хэгдээ. Гидротехническэ барилганууд плантацинуудые, ажаһуудалай пунктнуудые ган гасуурһаа, ута унжагай хура бороогой болоходо, үерһөө хамгаалдаг.

Уһалагдадаг талмайгаа үргэдхэхэдэнь, уһые зохидоор хэрэглэхэ хэрэгтэнь СССР-эй үзүүлдэг туһаламжые кубынхид үндэрөөр сэгнэнэ. Советскэ Союз Сүлөөтэ арал руу түхеэрэлгэ болон машинануудые, мүн мэргэжэлтэдые эльгээнэ, СССР-эй һургуулинуудта Кубын олон эрхэтэд һуража гараһан, һуражашье байна.

ЗАЛУУШУУЛАЙ КЛУБУУД

БУДАПЕШТ. Венгер залуушуулай сүлөөтэй сагаа зүбөөр эмхидхэхэ, тэдэнние политическэ талаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ залуушуулай клубууд ехэ үүргэ дүүргэнэ. Тус клубуудта политическэ асуудалаар һонирхолтой хөөрэлдөөнүүд, эрдэмэй түйлалтанууд тухай лекцинүүд уншагдана, литература болон хүгжэмэй үдэшэнүүд үнгэргэгдэнэ. Томо ехэ хотонуудай клубуудта олонхи вузуудай студентнэр ерэдэг. Мүн аха классуудай һурагшад, залуу хүдэлмэришэд эдээндэ эдэбхитэйгээр хабаадана.

Мүнөө ВНР-тэ 1500 гаран клуб тоологдоно. Тэдэ залуу басагад, хүбүүдэй дунда суутай болонхой. Үнгэрһэн жэлдэ, мүн байгша ондо клубуудай хэрэгтэ 6 миллион форинт һомологдоо.

1971 оной хабар Венгриин ниислэлдэ эмхидхэгдэһэн залуушуулай клуб энэ ажалые ударидана. Ороной нийтын ажалда залуу эрхэтэдые эдэбхитэйгээр элсүүлгэдэ нүлөө үзүүлхэ һонирхолтой хөөрэлдөөнүүд болодог.

ПРИБОИН АВТОМОБИЛЬ БҮТЭЭГШЭД

БЕЛГРАД. Прибой хотодохи «ФАП» гэжэ завод 50 мянгадахи автомобиль бүтээн гаргаба. Энэ жэлэй түсэбөөр үшөө 6 мянган автомобиль бүтээгдэхээр хараалаглана.

«ФАП» Югославиин автомобиль бүтээлгын түрүү предприятинуудай нэгэн болонхой. Энэ заводто бүтээгдэһэн «Дубрава» гэжэ туристическэ автобусууд, мүн 6—8 тоннын ашаанай автомобильнууд гансал орон дотороо бэшэ, хилын саагуур суурхадаг. Мүнөө завод һэльбэгдэжэ байна. Тэрэнэй һүүлээр эндэ хоёр дахин ехэ продукци гаргагдадаг болохо юм.

«ФАП» заводой тэмдэгтэй машинануудые Европын социалис оронуудаар ябахадаа, хаража болоно. Жэшээнь, Прибой хотодо бүтээгдэһэн 1400 автобус энэ жэлдэ Польшо эльгээгдэхэ юм. «ФАП»-ай бүтээһэн продукци Африкын хүшэр хүндэ эрхэ байдалда тэсэмгэй байһанаа харуулаа. Предприятиин хүтэлбэрилэгшэд СЭВ-эй гэшүүн оронуудай иимэ түхэлэй предприятинуудтай үйлэдбэриин харилсаае хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна.

АЛАМАР — ШЭНЭ КУБЫН ҺҮЛДЭ

ГАВАНА. Эндэ баригдажа байһан Аламар гэжэ шэнэ һуурин үдэр үнгэрхэ бүри урган бодоно, болбосон түхэлтэй болоно. Энэ тосхондо ажаһуугшад һаяхан эрхим бэлэг абаба. Сальвадор Альендиин нэрэмжэтэ дунда һургуулиин хажууда олимпийскэ бассейн нээгдээ. Дүй дүршэлтэй тренернүүдэй хүтэлбэри доро энэ тосхоной үхибүүд һорилгонуудые хэдэг болохонь.

Гаванын предприяти болон албан зургаануудһаа барилгашад һайн дураараа 1971 ондо түрүүшынхеэ Аламар худар ерэһэн юм. Урдань хон-жэн байһан энэ газарта мүнөө үеын олон байратай 100 байшан жэрылдэн бодоо. Мүнөө эндэ юһэ мянган хүн ажаһууна. Шэнээр баригдаһан хото 130 мянган хүн зонтой байхаар түсэблэгдэнхэй.

Орон дотор революциин илан мандаһанай һүүлээр арад зонойнгоо байдалай аша туһада хэгдэжэ байһан хубилалтануудые элитээр гэршэлһэн Аламар хотые шэнэ Кубын һүлдэ гэжэ тон зүбөөр нэрлэдэг. Гэхэтэй хамта, эршэтэ габшагай барилга залуу социалис республикын урда табигдаһан зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ кубынхидай эдэбхитэйгээр хабаададаг байһанай ёһотой гэршэ болоно.

(ТАСС).

Уласхоорондын шэнжэлэл

АЖАБАЙДАЛААР ШАЛГАГДАҺАН ПРОГРАММА

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые, тусхайлан хэлэхэдэ, эб найрамдалай программа бэелүүлхэ хэрэгтэ КПСС-эй ба Совет гүрэнэй туйлаһан амжалтанууд горитой ехэ, арсашагүй гээд съездын үнгэрһөөр гурбан жэлэй ойдо зорюулагдаһан статьянууд, тайлбаринууд соогоо харнин хэблэл онсолон тэмдэглэнэ. Эб найрамдалай программые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлһэн ушар бүхэдэлхэйн дэбжэлтын түрүү гол хүсэн болоһшо дэлхэйн социалис байгуулалтын нэрэ хүндые ба нүлөөе улам саашадань ехэ болгоо. «Хүйтэн дайнһаа» хахасан, ниитын ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудта эбэй ёһоор зэргэ оршохо гол ёһонуудые улам ехээр баримталдаг болоһон ябадал КПСС-эй ЦК-гай, тэрэнэй Политбюрогой ба нүхэр Л. И. Брежневэй өөрынь бэелүүлдэг гадаадын политикын хэлбэришэгүй ажал ябуулгын шухалын шухала үрэ дүн мүн гээд олохон хари гүрэнүүдэй шэнжэлэгшэд тэмдэглэнэ.

Энэ эрид эрьелтын эсэстэ Вьетнамда хэгдэһэн харнин эзэрхэг түримхэй ябуулгада эсэс табигдаа, Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые политическэ ёһоор гуримшуулха талаар түрүүшын алхам хэгдээ, социальна элдэб байгуулалтатай оронуудай хоорондо бэе бэедээ туһатай экономическа холбоо барисаа хүгжөөхэ талаар нилээд ехэ үрэ дүн туйлагдаа бшуу. Дэлхэйн термоядерна дайнай аюул бага болоо, энэнь илангаяа шухала байна.

КПСС-эй XXIV съездын баталһан эб найрамдалай программа — хүн түрэлтэнэй түүхэдэхи эгээл үргэн ехэ, эгээл нүлөө ехэтэй эб найрамдалай программа мүн гэжэ Америкын ниитын элитэ ажал ябуулагша Джессика Смит мэдүүлээ. Энэ программа хадаа эб найрамдалай түлөө хэгдэдэг эдэбхитэй тэмсэлэй шэнэ эршэтэ хүдэлөө дэлгэрүүлээ гээд тэрэ онсолон тэмдэглээ. «Хүйтэн дайнай» тала баримталагшадан хэдышье һэдэлгэ гаргаа һаань, энэ тэмсэл элитэ ехэ амжалтануудые туйлаа.

Энэ программын пункт бүхэниинь манай юртэмсын эб найрамдалда дуратай, түрүү үзэлтэй бүхы хүнүүдэй амин шухала аша туһатай тааралдана гэжэ Чехословакиин «Руде право» газетэ бэшэнэ.

Эб найрамдалай совет программын ехэ удха шанарые буржуазна хэблэлшье мэдэрхэ баатай болонхой. Түгшүүрилтэ байдал һулаpуулха совет политикын үнэн зүб, аша үрэтэй байһанда диилэнхи олонхи французууд этигэнэ гэһэн тобшолол олониитын һанамжа асуүһанайнгаа һүүлээр Франциин «Фигаро» газетэ хэнэ.

Эб найрамдалай программые, тэрэниие бэелүүлхэ талаар туйлагдаһан амжалтануудые иимэ үндэрөөр сэгнэһэн ушар — КПСС-эй XXIV съездын хараалһан, манай партиин ленинскэ Центральна Комитедэй амжалтатайгаар бэелүүлдэг гадаадын политикын хараа шугамай үнэн зүб, бата найдамтай байһанай үнэншэмэ үшөө нэгэ гэршэ мүн.

ООН-ой ШУХАЛА СЕССИ

Нью-Йоркдо апрелиин 9-дэ ООН-ой Генеральна Ассамблейн тусхай сесси нээгдэхэнь. Түүхэй эдэй арга нөөсэнүүдэй ба экономическа хүгжэлтын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ энэ сесси бүримүһэн зорюулагдана. Энэ сесси зарлаха үүсхэл хүгжэжэ байгаа оронууд гаргаа һэн. Эдэ оронууд хүгжэнги капиталис оронуудай зүгһөө үни удаан саг соо хайра гамгүйгөөр дарлагдадаг байгаа, мүнөөшье дарлагдаһаар. Эдэ капиталис оронууд тэдэнэй национальна баялигуудые дээрмэдэн тонодог байха юм.

Хүгжэжэ байгаа олонхи оронууд һаяшагай политическэ талаараа бэеэ даанхай байдалтай болоод, экономическа талаараа бэеэ даанхай байдалтай болохын түлөө, бэеэ даанхай национальна экономико байгуулхын түлөө мүнөө нэтэрүү шанга тэмсэл хэжэ байһаар. Гэбэшье энэ зорилго тиимэ бэлэхэн бэшэ юм. Нэгэдэхеэр, колониализмын бин болоһонһоо хойшо дэлхэйн капиталис дэлгүүр дээрэ тогтоһон сэнгүүдэй ехэ тааруугүй гурим байһан зандаа. Энэ гуримай ёһоор, хүгжэжэ байгаа оронууд өөһэдынгөө түүхэй эдүүдые хүгжэнги баруун оронуудта шал үнэгүйгөөр худалдаха, тиигээд тэдээнһээ бэлэн болоһон промышленна зүйлнүүдые хэдэн дабхар сэнгээр худалдажа абаха баатай болоно. Хоёрдохёор, харнин гүрэнүүдэй монополинууд урданай олохон колонинуудай экономикын энэ тэрэ һалбаринуудта зонхилхы байдалаа мүнөөшьё хүрэтэр гартаа барижа байһаар. Энээнэй эсэстэ «гурбадахи дэлхэйн» гүрэнүүдэй экономическа хүгжэлтэ аргагүй ехээр удаарһан байха юм.

Тэрэшэлэн хүгжэнги капиталис оронуудай монополинууд хүгжэжэ байгаа оронуудые дарлаха зуураа, хэтэрмэ ехэ ашаг олзо абадаг, өөһэдынгөө эд бараа худалдаха дэлгүүр хангадаг байна. Үнгэрэгшэ жэлдэ, жэшээнь, Дүтын Зүүн зүгтэ аашалжа байгаа. баруун оронуудай нефтиин монополинууд ашаг олзоёо гурба дахинһаа ехээр дээшэлүүлһэн юм.

Хүгжэжэ байгаа оронууд уласхоорондын тэгшэ бэшэ экономическа харилсаануудые шэнээр хаража үзэхэ, капиталис гүрэнүүдэй тэдээндэ баадхаһан ажалай ехэ тааруугүй хубаарилгада эсэс табиха ябадал туйлахые хүсэнэ. Алжирай Революционно соведэй түрүүлэгшэ Х. Бумедьен ООН-ой Генеральна Ассамблейн тусхай сесси үнгэргэхэ тухай дурадхалые баримталан үндэһэлһэн бэшэг ООН-ой Генеральна секретарь К. Вальдхаймда эльгээгээ. Хүгжэжэ байгаа оронууд, национальна арга нөөсэнүүдээ өөһэдынгөө арадуудай хүгжэхэ ба дэбжэхэ хэрэгтэ зорюулхые хүсэнэ гээд тэрэ бэшэг соогоо Х. Бумедьен тэмдэглэнэ.

Баруун оронууд, нэн түрүүн США, тусхай сессиие зарлаха гэхэдэнь, түрүүшээр һаад ушаруулхые һэдэһэн байгаа. Тиигээд һүүлээрнь, «гурбадахи дэлхэйн» оруулһан үүсхэл ООН-ой гэшүүн гүрэнүүдэй олонхиин дунда дэмжэгдэнэ гэжэ мэдэхэдээ, энэ сессиие зарлахадань зүбшөөлөө үгэхэ баатай болоо һэн. Хэблэлэй мэдээсэлнүүдые хараад үзэхэдэ, энэ сесси дээрэ хүгжэнги капиталис гүрэнүүд хүгжэжэ байгаа оронуудта шанга сохилто үгэхэ һанаатай ха. Өөһэдынгөө зорилго бэелүүлхэдэнь һаад ушаруулхын тула «гурбадахи дэлхэйн» оронуудта хашалта хэхэ зорилгоор Вашингтон түрүү баруун оронуудай бүлэглэл бүридүүлхэ һэдэлгэ гаргана.

Советскэ Союз ба бусад социалис гүрэнүүд хүгжэжэ байгаа оронуудай гаргаһан үүсхэлые дэмжэнэ. Национальна экономикоёо хурдан түргэнөөр хүгжөөхэдэнь тэдээндэ али болохо туһаламжа үзүүлхэ гэһэн хэлбэришэгүй хараа бодолоо Советскэ Союз ба бусад социалис гүрэнүүд баримтална бшуу. Бэе бэедээ аша туһатай үндэһэ һуури дээрэ адли тэгшэ харилсаа холбоо СССР эдэ гүрэнүүдтэй хүгжөөдэг байгаа, саашадааашье хүгжөөхэ. Энэ харилсаа холбоон национальна талаараа бэеэ даанхай байдалаа тэдэнэй бэхижүүлхэдэнь нүлөөлдэг юм. СССР тэдэнэй үнэн зүб эрилтэнүүдые саашадааашье дэмжэдэг байха.

И. ЛАПИЦКИЙ, О. АНИЧКИН.
(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИ...

Нэгэдэхи хуудаһанда. ... дэ хамтын ажалай т... бди» — түрүү бэшэг. Х... га абалгаар хүдөө ... шэнжэлэл. СССР-эй ... ховно Соведэй һунга... угтуулан. Орон доторой... лэй һонин.

Хоёрдохи хууда... «Зохид эрхэ байдал бай... хадань...» — Т. Цын... нагай корреспонденци ... асуудалыень анхарха» ... О. Березковой статья. ... доторой һонин.

Гурбадахи хууда... «Надя Китаева, съезды... легат» гэһэн корреспон... ци. Официальна таһаг. ... таг нютагай һонин.

Дүрбэдэхи хууда... Уласхоорондын шэнжэл... Спорт.

СЭНХИР ЭКРАН

ВТОРНИК, 9
НЭГЭДЭХИ ПРОГРАМ...
Улаан-Үдэ. 18.00 — ... жуулгын программа. 18... Үхибүүдтэ мультфильм... харуулагдаха. 19.05 ... Телевизионно һонин. 19... — «Уран бэлигэй зураглал... М. Степанов. 20.05 — ... бисхалаар мүндэлһэн» ... киноочерк. 20.25 — «Те... та ямар һонин болоноб?» ... һэн дамжуулга. 20.50 ... «Уласхоорондын шэнжэл... (буряадаар). 21.10 — ... Островскиин дуунууд. 21... — Соносхолнууд. 21.35 ... «Красные маки Иссык-К... ля» — уран һайханай фи...

САГАН УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республи... мнай үүлэтэйшэг бай... Баруун-хойноһоо сек... дын 5—10 метр ... сэтэйгөөр һалхилха, 2—... градус дулаан болохо. Х... то аймагуудаар, Байгал... хойто эрьеэр 2 градус ... тэнһөө 3 градус дулаан ... лохо.

ТҮГЭСХЭЛЭЙ НААДАНАЙ УРДА ТЭЭ

«Байгал» журналай шанда хүртэхын тула боксоор эхилһэн мүрысөөнэй гурбадахи үдэр спортсмен бүхэн түгэсхэлэй нааданда хабаадаха эрхэ олохын түлөө тулалдаба. Субботын үдэр үнгэргэгдэһэн энэ наада хараха дуратайшуул ЛВРЗ-гэй соёлой ордондо олоороо суглараһан байна. Энэ үдэр мүрысөөндэ хорин зургаан боксёр хабаадаа.

Москвагай суглуулагдамал командын түлөөлэгшэд «нютагаймнай хүбүүд Александр Дугаров, Доржи Зориктуев (48—51 килограмм), Валерий Стрельников (51—54 килограмм) гурбан хойно хойноһоо һубарилдан рингдэ гаража наадахадаа, Шэтын Валерий Васильев, Буряадай АССР-эй түлөөлэгшэд Александр Осокин, Борис Доржиев гэгшэдые шүүжэ, түгэсхэлэй нааданда хабаадалсаха болоо.

Нютагаймнай хоёр хүбүүд Доржи Зориктуев Александр Дугаров гэгшэд журналай шанда хүртэхын түлөө хоорондоо наадаха юм.

Буряадай АССР-эй командын гэшүүн, мастерта кандидат Виктор Кауров манайда айлшаар ерэһэн Узбегэй ССР-эй залуу боксёр Юрий Бабаевые хоёрдохи раундда шүүжэ, түгэсхэлэй нааданда СССР-эй чемпион, уласхоорондын классай мастер Валерий Стрельниковтэй тулалдаха болоно.

Нүгөөдэ — 54—57 килограммай шэгнүүртэн сооһоо мастерта кандидат Олег Тонкопрядченко (Буряадай АССР) — мастерта кандидат Олимпий Закировые (Узбегэй ССР), СССР-эй спортын мастер Иван Груздов (Киргизэй ССР) — мастерта кандидат Александр Петушиновые (Буряадай АССР) шүүжэ, түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадажа, түрүү һуури буляалдаха болобо. Узбегэй ССР-эй түлөөлэгшэ, мастерта кандидат Александр Бабаянц Красноярскһаа ерэһэн Геннадий Нестеровые хоёр удаа нокдаунда оруулжа байгаад шүүжэ гараба. Мүн энэ шэгнүүртэ (60—63,5 килограмм) мүрысэһэн манай Павел Федотов командынгаа түлөөлэгшэ Михаил Карнышевые торгонгүй шүүжэрхинэ.

Буряадай АССР-эй үниин нэй боксёрнуудай нэгэн, РСФСР-эй арадуудай табадахи спартакиадын чемпион, СССР-эй спортын мастер Павел Федотов мүрысөөнэй һүүлшын үдэр Узбегэй ССР-һээ ерэһэн залуу боксёр, мастерта кандидат Александр Бабаянц гэгшэдтэй наадаха болонхой.

67—71 килограммай шэгнүүртэн сооһоо боксдо дуратайшуулай анхарал татаһан манай Сергей Железняк, Узбегэй ССР-һээ ерэһэн мастерта кандидат Владимир Шин гэгшэдэй рингдэ гаража ерэхэдэнь, сугларагшад нэрьемэ альга ташалгаар угтана... Гонгын абяан зэдэлжэ, хоёр боксёр рингын тэг дундаһаа наадаяа эхилбэ. СССР-эй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй боксёрнуудай дунда хоёрдохи һуури эзэлһэн Владимир Шин Сергей Железнягай добтолго бүхэндэ шанга харюу үгэжэ мэдэнэ. Урдандаа шадамар бэрхээр наададаг, хүндэ гартай гэжэ мэдээжэ болоһон Железняк айлшанайнгаа хамгаалга, добтолго хэхэдэнь ядалдажа эхилээ. Юуб гэхэдэ, Сергей хоёр жэлэй туршада һорёо, мүрысөөндэ ябаагүй байһан. Тиимэһээ айлшанда яаха аргагүй шүүгдэхэ байшоо. Энэ шэгнүүртэ наадаһан Буряадай АССР-эй командын нүгөөдэ түлөөлэгшэ Владимир Плюснин спортын мастер, Узбегэй ССР-һээ ерэһэн Владимир Агаповтай наадахадаа яһала һайн бэлэдхэлтэй байба. Тиин гурбан раундын дүн гаргахада манай Владимир шүүжэ, түгэсхэлэй тулалдаанда наадаха болобо.

Түгэсхэлэй нааданда Владимир Плюснин Владимир Шинтэй тулалдаха юм. Эндэ манай боксёр хэр зэргэ наадажа гараха хаб, абаһаар харюусахань бэрхэтэй.

Удаадахи шэгнүүртэ — (71—75 килограмм) рингдэ гараһан Николай Антонов энэ үдэр Москваһаа ерэһэн мастерта кандидат Анатолий Шеваровые нокдаунда оруулан шүүгээ. 1970 ондо эдиршүүлэй дундаһаа СССР-эй чемпион болоһон, Киргизэй ССР-һээ ерэһэн спортын мастер Константин Коробов Забайкалиин сэрэгэй округой түлөөлэгшэ мастерта кандидат Павел Зайковые очкогой тоогоор диилэжэ гараа.

Республикынгаа боксёрнуудай дунда эрхимэй эрхим гэгдэһэн Николай Антонов түгэсхэлэй наадан дээрэ Киргизэй ССР-һээ ерэһэн, спортын мастер Константин Коробовтой тулалдаха юм.

Энэ үдэрэй һүүлшын наадан — 75—81 килограммай шэгнүүртэй боксёрнууд — Киргизэй ССР-һээ ерэһэн спортын мастер Виктор Горшанский Шэтын Алексей Шемякин гэгшэдэй наадан хоёрдохи раундын ябажа байхада болюулагдаа. Эндэ Горшанский нидхэеэ шулгаржа, саашадаа наадаха эрхэгүй болоһон байба.

Түгэсхэлэй нааданда хэд боксёрнууд шалгаржа. «Байгал» журналай шан бэлэгүүдтэ хүртэһэн тухай мэдээсэл газетынгээ удаадахи номерто толилхобди.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: (дээрэһээ доошоо) Узбегэй ССР-һээ ерэһэн, спортын мастерта кандидат Владимир Шин манай республикын түлөөлэгшэ, спортын мастерта кандидат Сергей Железнягтай наадажа байна. Түгэсхэлэй нааданда мүрысэхэ болоһон Олег Тонкопрядченко (Буряадай АССР) рингын судья Г. Г. Банчиков хоёр харуулагдана. Уласхоорондын классай спортын мастер Валерий Стрельников, судья Владимир Горбунов (Шэтэ), Буряадай АССР-эй командын түлөөлэгшэ, мастерта кандидат Борис Доржиев гэгшэд нааданай дүүрээд байхада.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

Нёдондо Чайковскиин нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищиин концертнэ зал соо эдир хүгжэмшэдэй багахан концерт болоо бэлэй. Республикымнай бүхы соёлой байшан, клубуудта үхибүүдэй хүгжэмэй долоон хоног үнгэргэлгэ заншалта боложо байнхай.

Хүгжэмэй долоон хоногто үхибүүдэй бүхы уран һайханай бүлгэмүүд хабаададаг болоо. Һаяхан үнгэргэгдэһэн долоон хоногто зуу гаран коллектив хабаадалсаа.

Долоон хоногой үедэ «Хүгжэм юундэ хэрэгтэйб» гэһэн хөөрэлдөөн, П. И. Чайковскиин творчество тухай лекци-концерт, Буряадай композиторнуудтай уулзалга болоо.

Барилгашадай клубай секторые даагша Лариса Викторовна Лапцман эдир туһалагшадтаяа хамта «Дүлэтэ жэлэй дуунууд» гэһэн темэдэ концерт эмхидхээ. Эдир хүгжэмшэд фортепьяно дээрэ наадаа. Клубай дэргэдэхи пианистнуудай һургуулиин һурагшад Багжановай нэрэмжэтэ посёлогой үхибүүдэй байшанда ошожо, концерт харуулаа.

Долоон хоногой үедэ соёл культурын эмхи зургаанууд олон концерт харуулаа. Шэлэй заводой соёлой ордондохи П. В. Потаповай хүтэлбэрилдэг духовой оркестр нарин сэмбын фабрикын соёлой ордондо һонирхолтой концерт харуулаа.

Энэ үдэрнүүдтэ оперо ба баледэй театрай артистнар эдир хүгжэмшэдтэй уулзалгануудые үнгэргөө, үхибүүдтэ зорюулагдаһан зохёолнуудһаа хэһэгүүдые наадажа үгөө.

Ф. СОРОКИН.

ҮХИБҮҮДЭЙ ХҮГЖЭМЭЙ ДОЛООН ХОНО...

Зурагууд дээрэ: 1. Шэлэй заводой соёлой ордоной кларнетистнүүдэй оркестр. 2. ЛВРЗ-гэй соёлой ордоной хатаршад.

авторай фото.

ХИЛЫН СААНАҺАА
телефон-телеграф-радио

БУДАПЕШТ

ХУДАЛДАА НАЙМААГАА ҮРГЭДХЭХЭ

ТАСС

Советскэ Союзай, Венгриин хоорондохи гадаадын худалдаа наймаан улам үргэдэжэ байна гээд Венгриин Арадай Республикын гадаадын худалдаа наймаанай министрэй орлогшо Ене Тордаи эндэ үнгэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ мэдүүлээ. Энэ жэлдэ Венгриин, СССР-эй хоорондо 2.130 миллион түхэригэй наймаан хэгдэхэ байна.

СЭВ-тэ хабаатай оронуудай хоорондохи үйлэдбэриин хамжаае үргэдхэхэ тухай хэлэхэдээ, нефтехимиин талаар венгер-совет хамжаанай ехэ удха шанартай байһые Е. Тордаи онсолон тэмдэглээ.

Һүүлэй 25 жэлэй турша соо социалис хани нэгэдэлтэ оронуудтай манай хэдэг худалдаа наймаанай хэмжээн 10 үлүүтэй дахин дээшэлээ гээд Е. Тордаи мэдүүлбэ. Энэнь Венгриин экономикын хүгжэлтэдэ туйлай ехэ үүргэ дүүргэһэн байна.

УЛААН-БААТАР

Азида эб найрамдал, аюулгүй байдал хангаха

ТАСС

Мүнөө үедэ, Советскэ Союзай ба социалис хани нэгэдэлтэ бусад оронуудай эсэшэ сусашагүй хүсэлэл оролдолгоор Европодо ба бүхы дэлхэй дээрэ политическэ байдалай һайжаржа байхада, Азиин арадуудта бата бэхи эб найрамдал, аша үрэтэй харилсаан шухала хэрэгтэй гэжэ «Үнэн» газетэ Азиин уласхоорондын неделидэ зорюулагдаһан статья соогоо бэшэнэ. Азида хамтаараан аюулгүй байдал хангаха тухай Советскэ Союзай дурадхал энэ түбидэ эб найрамдал бэхижүүлхэ ори ганса тодорхой, аша үрэ ехэтэй программа болоно гээд «Үнэн» газетэ тэмдэглэнэ.

Энэ дурадхалые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула дайнай үлэгдэлнүүдые усадхан сараха, Вьетнамай ба Лаосой асуудалнуудаар хэлсээнүүдые наринаар сахиха, хуби заяагаа өөһэдөө шиидхэхэ арга боломжо Камбоджын арад зондо олгохо, Индостанай оршондохи гүрэнүүдэй хоорондохи хани хүршэ ёһоной харилсаае хүгжөөхэ, булимтаран эзэмдэһэн Араб газар нютагуудһаа Израилиин сэрэгүүдые бүрин гаргаха, Палестинын араб арадай үндэһэ эрхэнүүдые хүндэлхэ, амгалан ёһоор демократическа аргаар Корейе нэгэдүүлхэ шухала байна.

БЕЛГРАД

СКЮ-гэй X съездые угтуулан

ТАСС

СКЮ-гэй X съездые угтуулан, Югославиин Коммунистнуудай Союзда тоосоото һунгуулиин конференцинүүд, съезднүүд боложо байна. Коммунистнуудай Союзай городской, общинна организацинуудта, мүн Косово гэжэ автономито хизаарта конференцинүүд боложо дүүрээ. Босниин, Герцеговинын Коммунистнуудай съезд һаяхан боложо, ажал ябуулгынгаа дүнгүүдые согсолоо.

Словениин Коммунистнуудай Союзай VII съезд Любляна хотодо боложо дүүрэбэ. Черногориин Коммунистнуудай Союзай VI съезд Титоградта болоо. Ф. Попит — Словениин СК-гай ЦК-гай түрүүлэгшээр, В. Джуранович Черногориин СК-гай ЦК-гай түрүүлэгшээр һунгагдаһан байна.

ВАШИНГТОН

ШЭНЭ АВИАЛИНИ НЭЭГДЭБЭ

ТАСС

«ИЛ-62» түхэлэй совет агаарай онгосо Вашингтон—Москва гэһэн шэнэ замаар түрүүшынхеэ эндэһээ ниидэбэ. США-гай транспортын министр К. Бринегар, американ космонавтнууд Дж. Кервин, П. Вейц, Б. Маккэндлесс ба бусад тусхай тушаалтад Москва ошохо түрүүшын хүндэтэ айлшад болоһон байна.

Вашингтон Москва хоёрой хоорондо агаарай сэхэ харилсаа нээлгэ СССР-эй, США-гай хоорондын холбоо барисаа саашадань хүгжөөхэ тухай элирхэйлэн гэршэлһэн ушар хэрэгүүдэй нэгэниинь болоно гээд транспортын министр К. Бринегар ниидэхынгээ урда тээ мэдүүлбэ.

Москва түрүүшынхеэ ошохомни, тиимэһээ Совет ороной ниислэл хототой танилсаха байһандаа ехэ баяртайб гэжэ американ космонавт Б. Маккэндлесс хэлэһэн байна. «Манай хоёр орон захагүй замбуулинай дайда шэнжэлхэ талаар харилсаа холбооной ехэ программа табинхай. Энэ ушарһаа ехэл сэдьхэлээ ханангяар Советскэ Союз ошохомни», — гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

ЖЕНЕВЭ

ЖЕНЕВСКЭ ЗҮБЛӨӨН ДЭЭРЭ

ТАСС

Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбоонуудай асуудалнуудаар ниитэевропын зүблөөнүүдэй хоёрдохи шатын бүхы хүдэлмэришэ органуудай ээлжээтэ заседанинууд эндэ болобо.

Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбоонуудай асуудалнуудаар ниитэевропын зүблөөндэ хабаадажа байһан гүрэнүүдэй хоорондо амгалан ёһоор харилсаа хэхэ арбан гол ёһоной түрүүшын гурбыень нэгэдэхи комисси (аюулгүй байдалай асуудалнуудаар) тодорхойлһон байна. Оронууд бэсэ дааһан байдалтай, адли тэгшэ эрхэтэй байха, хүсэ хэрэглэлгэһээ гү, али хүсөөр заналта хэлгэһээ арсаха, энэ түби дээрэ эб найрамдал ба аюлгүй байдал хангаха гол ёһон — гүрэнүүдэй хилэнүүдэй ойроо хүртэшэгүй байлгые сахиха гэхэ мэтэ гол шухала ёһонууд тухай эндэ хэлэгдэнэ.

Уласхоорондын худалдаа наймаа саашадань хүгжөөхэ тухай, промышленна харилсаанай адли тэгшэ эрхэтэй, али алиндань ашатай туһатай арга нүхэсэл тухай, энээнтэй дашарамдуулан, правительстванууд хоорондын хэлсээнүүдэй үүргэ тухай документнүүдэй текстнүүдэй проектнүүдые табиха талаар экономическа асуудалнуудые шиидхэдэг хоёрдохи комиссиин хүдэлмэришэ органууд үгээ ойлголсоһон байна.

Гурбадахи комисси ба тэрэнэй хүдэлмэришэ органууд соёлой, гэгээрэлэй, мэдээсэлэй ба харилсаа холбооной талаар документнүүдые бэлдэжэ байна.

Зүблэхэ зүйлэй дүрбэдэхи асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ зүблөөн дээрэ гол анхарал хандуулагдана. Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэевропын зүблөөнэй дүүрэһэнэй һүүлээр хэгдэхэ саашанхи алхамууд тухай эндэ хэлэгдэнэ. ЧССР-эй оруулһан зүбшэлгын комитет байгуулха тухай дурадхалһаа гадна тусхай бүлэгэй харамжада саг үргэлжын комитет байгуулха тухай дурадхал Югослави табиһан байна.

БОНН

620 мянган хүдэлмэригүйшүүл

ТАСС

Байгша оной февраль һарада Германиин Федеративна Республикада 620 мянган хүдэлмэригүйшүүл тоологдожо байгаа гээд, ажалай асуудалнуудые шиидхэдэг федеральна захиргаанай президент Й. Штингль Эсендэ мэдүүлээ.

ЛИМЭ

ХЭЛСЭЭН БАТАЛАГДАА

ТАСС

1974—1975 онуудт... СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной ба Перугай Ур... зохёолшодой ба уран зур... шадай национальна нэгэд... лэй (АНЕА) хоорондо хэл... сээн эндэ баталагдаба. Пер... да ошоод байһан СССР-... Уран зохёолшодой холбоон... делегациин хүтэлбэрилэгш... Уран зохёолшодой холбоон... правлениин секретарь О. Н. Шестинский, АНЕА-гай пре... зидент Роса Эрнандо энэ до... кументдэ гар табяа.

Делегацинуудаа эльгээл... хые. уран зохёолнуудые ба... бусад мэдээсэлнүүдые анда... дан абалсахые энэ хэлсэ... гээр хараалагдана.

ВАШИНГТОН

Конгресстэ уряатайгаар хандаба

ТАСС

Совет-американ худал... наймаае дары түргөөр һа... жаруулха шухала гэжэ аме... рикан худалдаа наймаана... палатын вице-президент А... Бут хэлэбэ. Тэрэ радиогоо... үгэ хэлэхэдээ, худалдаа най... маанда хубилалта хэхэ тух... правительственна хуули... проектые абажа болохогүй... гэжэ тэрэ мэдүүлээ. Совет-... американ худалдаа наймаа... най харилсаае адли тэгш... үндэһэ һуури дээрэ таби... шухала гэжэ А. Бут амери... кан конгрессые уряалба.

БЕЛГРАД

Хани ёһоной албанай хэрэгээр

ТАСС

ДРВ-гэй премьер-минист... Фам Ван Донг түрүүтэй... Вьетнамай Демократичес... Республикын правительст... венна делегаци хани ёһо... албанай хэрэгээр Югосла... да ерээд байнхай. Вьетнам... айлшадай хүндэлэлдэ... СФРЮ-гэй Союзна гүйсэдх... хэ вечэй түрүүлэгшэ Д. Би... едич обед эмхидхэбэ. Обед... дээрэ Д. Биедич, Фам Ва... Донг үгэ хэлээ.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-01418. Заказ № 00...